

Joanna Wielgórska-Leszczyńska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
ORCID: 0000-0002-3521-6325

Justyna Beata Zakrzewska

ORCID: 0000-0003-4206-3125

Uprozczone sprawozdania finansowe oczami wybranych interesariuszy

Streszczenie

Sprawozdania finansowe są podstawowym źródłem wiedzy o jednostce gospodarczej i efektach jej działalności oraz stanowią ważną formę komunikacji z odbiorcami. W związku z tym dane prezentowane w sprawozdaniu finansowym powinny uwzględniać potrzeby informacyjne różnych grup interesariuszy, którzy wykorzystują je do podejmowania decyzji finansowych. Ustawodawca wprowadził ograniczenie zakresu informacji ujawnianych w sprawozdaniu finansowym (uproszczenia w sprawozdawczości finansowej).

Celem opracowania jest przedstawienie wpływu zakresu informacji finansowych prezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych na postrzeganie użyteczności tych informacji przez różne grupy interesariuszy. Podjęto w związku z tym próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy informacje finansowe zawarte w uproszczonym sprawozdaniu finansowym są wystarczające do podejmowania decyzji operacyjnych i inwestycyjnych przez wybrane grupy interesariuszy (księgowych, biegłych rewidentów, analityków finansowych, przedsiębiorców).

W opracowaniu wykorzystano w szczególności krytyczną analizę literatury, aktów prawnych, standardów, opracowań i publikacji, w tym metodę przeglądu systematycznego, a także zbadano wpływ uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na użyteczność tych informacji w opinii czterech grup interesariuszy

za pomocą sondażu pośredniego i bezpośredniego. Dane uzyskane w ramach badania empirycznego poddano analizie, posługując się statystyką opisową i matematyczną oraz indukcją i wnioskowaniem. W wyniku badania stwierdzono, że uproszczone sprawozdania dla jednostek mikro i innych nie są powszechnie stosowane przez przedsiębiorstwa. Jak twierdzą księgowi i biegli rewidenci, powodem tego jest przekroczenie limitów określonych w ustawie o rachunkowości, a według przedsiębiorców – brak uproszczeń w sposobie prowadzenia ksiąg rachunkowych. Zdaniem większości księgowych oraz biegłych rewidentów informacje finansowe prezentowane w uproszczonych sprawozdaniach finansowych nie są wystarczające dla kierownictwa i właścicieli jednostki oraz organów nadzorczych do oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego, a w szczególności płynności finansowej jednostki.

Słowa kluczowe: financial reporting directive 2013/34/UE, financial statement directive 2013/34/UE, rachunkowość finansowa UE, sprawozdanie dla jednostki małej, sprawozdanie dla jednostki mikro
Kod klasyfikacji JEL: M41

1. Wprowadzenie

Informacja, uznawana za czwarty i najbardziej pożądany czynnik produkcji, postrzegana jest jako determinanta przetrwania i rozwoju podmiotów gospodarczych [Kamela-Sowińska, 2006, s. 9]. W dobie rosnącej konkurencji i dynamicznie zmieniającego się otoczenia gospodarczego realizacja celów przedsiębiorstwa coraz częściej zależy od dostępu do wiedzy i informacji [Bąk, 2020 s. 9]. Dlatego ważne jest, aby przedstawiane przez jednostkę informacje dotyczące prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, będące podstawą każdej decyzji gospodarczej, były rzetelne i jasne. Co do zasady, informacje posiadające te cechy odnajdujemy w sprawozdaniach finansowych będących podstawowym źródłem wiedzy o jednostce i efektach jej działalności, stanowiących jednocześnie formę komunikacji z odbiorcami (interesariuszami, użytkownikami). Ważne jest zatem, aby informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym uwzględniały potrzeby informacyjne różnych grup interesariuszy. Mimo tak dużego znaczenia informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym z perspektywy podejmowania decyzji przez ich użytkowników ustawodawca wprowadził ograniczenie zakresu informacji ujawnianych w sprawozdaniu finansowym (uproszczenia w sprawozdawczości finansowej). Polega ono na prezentowaniu danych finansowych o różnym stopniu agregacji w elementach sprawozdania finansowego, tj. bilansie, rachunku zysków i strat, informacji uzupełniającej. Uproszczone formy sprawozdawczości finansowej mogą mieć negatywne konsekwencje zarówno dla interesariuszy, jak i jednostek je stosujących, polegające m.in. na osłabieniu komunikacji z otoczeniem lub wzroście ryzyka związanego z podjęciem błędnych decyzji przez interesariuszy, bez których organizacja może przestać istnieć [Nita, 2016, s. 119].

Celem opracowania jest przedstawienie wpływu zakresu informacji finansowych prezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych na postrzeganie użyteczności tych informacji przez różne grupy interesariuszy. Podjęto w związku z tym próbę znalezie-

nia odpowiedzi na pytanie, czy informacje finansowe zawarte w uproszczonym sprawozdaniu finansowym są wystarczające do podejmowania decyzji operacyjnych i inwestycyjnych przez wybrane grupy interesariuszy, w szczególności gdy informacje finansowe w uproszczonym sprawozdaniu finansowym dla jednostek mikro i małych są bardziej zagregowane niż informacje finansowe w uproszczonym sprawozdaniu finansowym sprzed zmiany ustawy o rachunkowości¹.

W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim krytyczną analizę literatury krajowej i zagranicznej, aktów prawnych, standardów, opracowań i publikacji, w tym metodę przeglądu systematycznego, a także zbadano wpływ wprowadzonych do prawa bilansowego uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na użyteczność tych informacji w opinii czterech grup interesariuszy za pomocą sondażu pośredniego i bezpośredniego z wykorzystaniem ankiety jako techniki badawczej. Dane uzyskane w ramach badania empirycznego poddano analizie, posługując się statystyką opisową i matematyczną oraz indukcją i wnioskowaniem.

2. Użyteczność informacji finansowej

W znaczeniu ogólnym informacja stanowi uporządkowane zbiory danych, nazywane także wiadomościami [Unold, 2004, s. 397–399]², które są prezentowane w określonym kontekście [Brooking, 1999, s. 5] i służą do podejmowania decyzji [Grudzewski, Hejduk, 2002, s. 18–19]. W zakresie prowadzenia działalności gospodarczej funkcja informacji polega przede wszystkim na ograniczaniu niepewności planowanych działań strategicznych poprzez ocenę ryzyka i możliwości rozwoju przedsiębiorstwa, będących jednymi z podstawowych elementów infrastruktury społeczno-gospodarczej [Matysek, 2010, s. 201]. Dlatego też informacja, rozumiana jako nośnik wiedzy, uważana jest za najdroższy zasób strategiczny na rynku, pozwalający na osiągnięcie i utrzymanie odpowiedniej przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa [Piecuch, 2013, s. 161–162], zajmujący jednocześnie priorytetowe miejsce wśród czynników związanych z jego funkcjonowaniem [Krasodomska, 2014, s. 15]. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)³ definiuje gospodarkę jako działalność bazującą w sposób bezpośredni na tworzeniu, dystrybucji i wykorzystywaniu wiedzy oraz informacji [OECD, 1999, s. 82]. Na potrzeby niniejszego opracowania pojęcie informacji będzie oznaczało przetworzone dane

¹ Ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości [Dz.U. 2014 poz. 1100] oraz ustawą z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw [Dz.U. 2015 poz. 1333] zostały wdrożone do ustawy o rachunkowości zapisy dyrektywy 2013/34/UE.

² Dane są tu rozumiane jako niepoddane analizie fakty, liczby czy zdarzenia, które mogą być gromadzone, a następnie kwantyfikowane i interpretowane przez umysł lub maszynę, lub jako przetwarzane dane, tj. zbierane, utrwalane, przechowywane, opracowywane, zmieniane, udostępniane i usuwane [Błażyńska, 2014, s. 157–165].

³ OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, ang. *Organisation for Economic Co-operation and Development*, fr. *Organisation de coopération et de développement économiques*) – międzynarodowa organizacja o profilu ekonomicznym, skupiająca 37 wysoko rozwiniętych i demokratycznych państw. Utworzona na mocy Konwencji o Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, podpisanej w Paryżu 14 grudnia 1960 r. przez 20 państw.

bądź strumienie przetworzonych danych, faktów, liczb lub zdarzeń, posiadających konkretne, charakterystyczne cechy przekazywane przez nadawcę odbiorcy w postaci komunikatów będących źródłem dodatkowej wiedzy [Błażyńska, 2014, s. 159].

Jednym z rodzajów informacji występującej w literaturze jest informacja ekonomiczna, a jedną z jej odmian informacja finansowa, której znaczenia należy szukać w treści założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej [Błażyńska, 2014, s. 162]. Informacje finansowe zostały tu zdefiniowane jako informacje o zjawiskach ekonomicznych, zdarzeniach i procesach w formie słownej lub liczbowej [IFRS Foundation, 2014, rozdz. 1, par. CJ12] oraz wszelkie inne informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym jednostki, dotyczące np. zmian w otoczeniu jednostki czy też faktów i czynników mających wpływ na jednostkę i jej działalność [Błażyńska, 2015, s. 52].

Zgodnie z zaprezentowanymi w tym dokumencie zasadami informacje finansowe są użyteczne dla obecnych i potencjalnych inwestorów, pożyczkodawców i innych wierzycieli, jeśli ułatwiają im podejmowanie decyzji dotyczących dostarczania jednostce zasobów [IFRS Foundation, 2014, rozdz. 1, par. C1–C8]. Użyteczność informacji finansowej wyznacza zatem jej przydatność w procesie wyboru określonego postępowania przez użytkowników sprawozdania finansowego. Decyzje zależą natomiast nie tylko od kwoty transakcji gospodarczej, wysokości oprocentowania i innych oczekiwanych przez interesariuszy zwrotów, ale również od przyszłych wpływów środków pieniężnych netto do jednostki.

Dążenie do zwiększenia użyteczności rocznych sprawozdań finansowych, wynikające z nowych uwarunkowań w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, wymaga od jednostek gospodarczych ujawniania informacji przejrzystych, porównywalnych, spójnych i służących maksymalizacji wsparcia procesów decyzyjnych [Zieniuk, 2019, s. 26]. Dlatego jakość⁴ informacji sprawozdawczych odgrywa fundamentalną rolę podczas ich wykorzystywania przez użytkowników, a jej podważenie jest postrzegane jako nadużycie [Hasik, 2008, s. 21–23]. W literaturze najczęściej wymienianymi cechami użyteczności są: rzetelność, przydatność, poprawność, porównywalność [Stefanowicz, 2010, s. 94]. Jakość informacji jest identyfikowana także z ich prawidłowością, postrzeganą jako zgodność treści z rzeczywistością, terminowość ich dostarczenia, ekonomiczność rozumianą jako stosunek kosztu tworzenia do efektywności wykorzystania czy też szczegółowość prezentacji [Micherda, Górka, Szulc, 2010, s. 32–36]. Bez cech pożądanых informacje mogą być bezużyteczne, tj. nie będą spełniać wymienionych wyżej wymagań jakościowych [Stefanowicz, 2010, s. 103–104]. Posługiwanie się identyfikatorami jakości informacji finansowych pozwala zagwarantować ich użyteczność, w szczególności w sytuacjach dotyczących procesu podejmowania decyzji gospodarczych [Kolbusz, 1993, s. 142].

⁴ Pojęcie jakości zgodnie ze słownikową definicją oznacza wartość czegoś lub zbiór istotnych cech danego przedmiotu wyróżniających go spośród innych [Słownik języka polskiego PWN, 2020]. Z filozoficznego punktu widzenia jakość rozumiana jest jako coś, do czego dążymy intuicyjnie, ale praktycznie bez żadnej możliwości jednoznacznego jej zdefiniowania. W ekonomii jakość określana jest jako stopień zgodności produktu z wymaganiami odbiorcy, które wynikają z jego potrzeb, dochodów i cen. Z punktu widzenia odbiorcy jakość to „zdolność produktu do zaspokajania ludzkich potrzeb” [Oyrzanowski, 1969, s. 586; Karaszewski, 2005, s. 19].

Dominanty jakościowe informacji finansowej można identyfikować [Micherda i in., 2010, s. 35] poprzez pryzmat parametrów jakościowych sprawozdań finansowych, wynikających z założeń koncepcyjnych, stanowiących swego rodzaju konstytucję rachunkowości [Walińska, 2011, s. 21], osnowę pojęciową [Nowak, 2004, s. 104–125], będącą zbiorem jej fundamentalnych zasad [Rankin, Stanton, McGowan, Ferlauto, Tillin, 2012, s. 6]. Założenia koncepcyjne pozwalają zidentyfikować użyteczność na podstawie cech fundamentalnych i dodatkowych, które powinny maksymalizować generowanie informacji najbardziej przydatnych podczas podejmowania decyzji poprzez nadanie im określonych cech jakościowych. Na rysunku 1 zaprezentowano graficzną klasyfikację cech jakościowych użytecznej informacji finansowej według założeń koncepcyjnych Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF).

Przydatność (ang. *relevance*) jest często tłumaczona jako istotność, ponieważ informacja finansowa posiadająca tę cechę może determinować różnice w decyzjach podejmowanych przez użytkowników [IFRS Foundation, 2014, rozdz. 3, par. CJ6]. Stanowi ona więc cechę zależną przede wszystkim od potrzeb informacyjnych interesariuszy, czyli ich subiektywnych odczuć [Dobija, 2014, s. 71], dlatego jest uwarunkowana jej dostosowaniem do potrzeb jednostki i otoczenia reprezentowanego przez użytkowników informacji [Liang, 2001, s. 3]. Według założeń koncepcyjnych MSSF wierna prezentacja (ang. *faithful representation*) powinna [IFRS Foundation, 2014, rozdz. 3, par. CJ12–CJ16]:

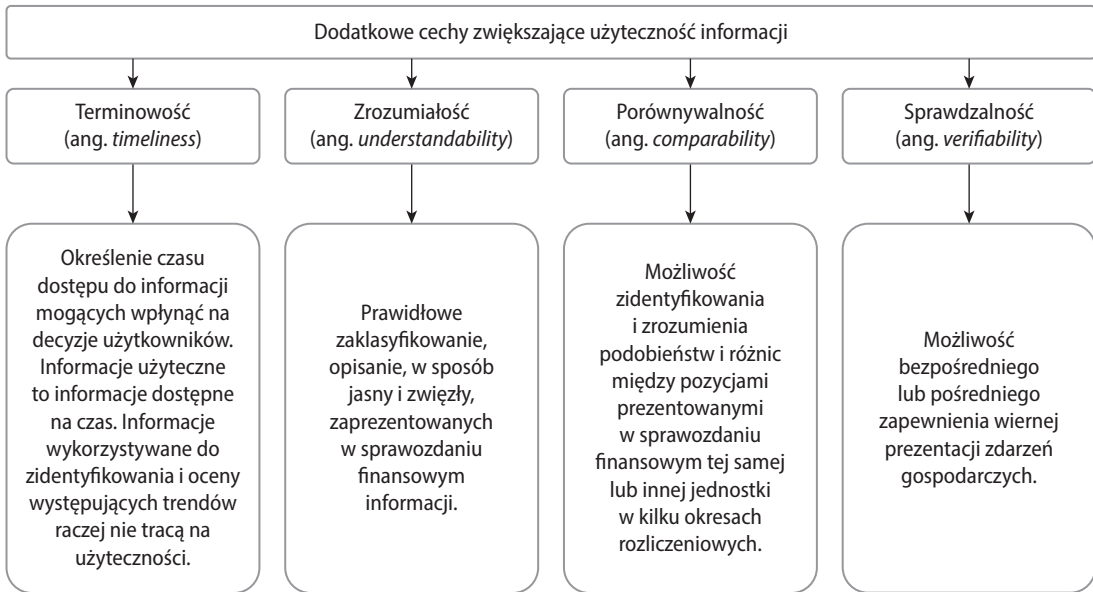
- 1) obejmować wszystkie niezbędne informacje, w tym wszelkie opisy i objaśnienia pozwalające użytkownikowi informacji finansowej zrozumieć analizowane zjawisko,
- 2) być pozbawiona stronniczości w zakresie wyboru i prezentacji informacji finansowej, aby uniknąć manipulacji mającej na celu zwiększenie prawdopodobieństwa tego, że informacja finansowa będzie przyjęta korzystnie lub niekorzystnie przez jej użytkowników,
- 3) być pozbawiona błędów lub pominięć w opisie zjawiska, a metody prezentacji i wyceny składników aktywów i zobowiązań powinny być dobrane i zastosowane w pełni poprawnie.

Oprócz fundamentalnych aspektów jakościowych informacji finansowej determinujących jej użyteczność ramy koncepcyjne wskazują na cztery cechy podnoszące jakość informacji, przy zastrzeżeniu, że ich występowanie nie powoduje transformowania informacji nieużytecznej w użyteczną i odwrotnie. Obecność tych dopełniających atrybutów jakości jest niezwykle pożądana, jakkolwiek ich występowanie pojedynczo czy też łącznie nie spowoduje, że prezentowane informacje staną się użyteczne, jeżeli nie będą przydatne i wiernie zaprezentowane. Dodatkowe cechy jakościowe informacji zostały przedstawione na rysunku 1.

Są one często przytaczane w literaturze przedmiotu, m.in. przez Walińską [2007, s. 32], Jarugową i Martyniuk [2009, s. 19–132], Micherdę i in. [2010, s. 38–39], Śnieżek i Wiatra [2011, s. 24], Wielgórską-Leszczyńską [2012, s. 404–408], Błazyńską [2016, s. 44–47], Kędzioreę i Grabińskiego [2018, s. 45], Masztalerza [2016, s. 180] czy Rówińską [2016, s. 517–523], jako fundament użyteczności informacji finansowych. Dokonane na potrzeby niniejszego opracowania przegląd i analiza teoretycznych podstaw istoty użyteczności informacji finansowych w kontekście jej cech jakościowych pozwalają na stwierdzenie, że podstawową funkcją

rachunkowości jest funkcja informacyjna, polegająca na dostarczaniu użytecznych informacji finansowych, niezbędnych w dwustronnej komunikacji jednostki ze światem przedsiębiorców, którego przedstawicielami są interesariusze.

Rysunek 1. Dodatkowe cechy jakościowe użytecznych informacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: IFRS Foundation [2014, rozdz. 3, par. CJ20–CJ33].

Z uwagi na fakt, że użytkownicy sprawozdań finansowych podejmują racjonalne decyzje gospodarcze, tematykę opracowania rozpatrywano w kontekście teorii interesariuszy [Łada, 2011, s. 172–173]. Dotyczy ona przede wszystkim zarządzania strategicznego, a jej fundamentalnym założeniem jest uwzględnienie występujących w otoczeniu każdego przedsiębiorstwa osób i pomiotów oraz ich grup, zwanych interesariuszami, zainteresowanych sposobem i skutkami jego funkcjonowania [Friedman, Miles, 2002, s. 2–20], co stawia nowe wyzwania przed sprawozdawczością.

3. Uproszczenia w sprawozdawczości finansowej

Procesy integracji gospodarki światowej, w tym europejskiej, obejmujące większość obszarów działalności gospodarczej, spowodowały zacieranie się granic między gospodarzami krajowymi [Śniezek, Piłacik, 2017, s. 11–12], dlatego też w celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych użytkowników informacji finansowych podjęto działania mające na celu ujednoczenie przepisów prawa między krajami członkowskimi w zakresie sprawozdawczości finansowej [Ignatowski, 2012, s. 33; Fałowski, 2016, s. 11]. Głównym celem tego przedsięwzięcia było wyeliminowanie różnic w sprawozdaniach finansowych poszczególnych krajów

członkowskich Unii Europejskiej (UE). Zapoczątkowało to proces harmonizacji sprawozdawczości finansowej, który jest zgodny z ogólnie przyjętymi zasadami działania UE [Śnieżek, Piłacik, 2017, s. 12–13; Ignatowski, 2012, s. 33].

Aktualnie najważniejszym aktem regulującym zagadnienia sprawozdawczości finansowej małych i średnich jednostek na szczeblu unijnym jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE [Dz. Urz. UE L 182], uchylająca wcześniejsze dwie dyrektywy (IV i VII). Jednym z głównych celów jej wprowadzenia była harmonizacja przepisów dotyczących sprawozdawczości finansowej, w szczególności jednostek mikro, małych i średnich, poprzez ujednoczenie rozwiązań sprawozdawczych wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie UE i jednocześnie zapewnienie porównywalności prezentowanych w nich informacji finansowych. Dyrektywa 2013/34/UE została zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE [Dz. Urz. UE L 330] w zakresie przejrzystości ujawniania informacji niefinansowych przez jednostki ze wszystkich sektorów państw członkowskich. W tabeli 1 przedstawiono przyjęte w dyrektywie 2013/34/UE kategorie jednostek.

Tabela 1. Kategorie jednostek według dyrektywy 2013/34/UE – wartości progowe

Lp.	Kategoria jednostki*	Suma bilansowa (tys. EUR)	Przychody netto ze sprzedaży (tys. EUR)	Średnia liczba zatrudnionych w roku obrotowym (EUR)
1	mikro	≤ 350	≤ 700	≤ 10
2	małe	≤ 4000 ≤ 6000	≤ 8000 ≤ 12 000	≤ 50
3	średnie	≤ 20 000	≤ 40 000	≤ 250
4	duże**	≥ 20 000	≥ 40 000	≥ 250

* Kwalifikacja do danej kategorii jednostek na dzień bilansowy jest możliwa wówczas, gdy jednostka nie przekracza limitów w przypadku co najmniej dwóch z trzech kryteriów. Jeżeli na dzień bilansowy jednostka przekroczyła lub przestaje przekraczać limity dwóch z trzech wskazanych kryteriów, to ma wpływ na zastosowanie odstępstw ustanowionych niniejszą dyrektywą wyłącznie wtedy, gdy ma to miejsce w ciągu dwóch kolejnych lat obrotowych.

** Za jednostki duże uznaje się podmioty, które przekraczają dwa z trzech wskazanych progów na dzień bilansowy, oraz bez względu na wielkość limitów jednostki interesu publicznego, tj. regulowane prawem państwa członkowskiego, których zbywalne papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym któregośkolwiek państwa członkowskiego, lub będące instytucjami kredytowymi bądź zakładami ubezpieczeń, a także podmioty wyznaczone przez państwa członkowskie jako jednostki interesu publicznego ze względu na ich znaczenie w gospodarce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE [Dz. Urz. UE L 182, s. 19].

Zaimplementowane na szczeblu unijnym rozwiązania w zakresie sprawozdawczości finansowej uzależniają zakres informacji prezentowanych w rocznych sprawozdaniach finansowych przede wszystkim od wielkości podmiotu. W dyrektywie określono maksymalne wartości progowe, pozostawiając jednocześnie państwom członkowskim swobodę w dostosowaniu tych ogólnych wytycznych do ich indywidualnych potrzeb i specyficznych uwarunkowań.

Zróźnicowanie zakresu informacji miało na celu redukcję obciążeń administracyjnych przy równoczesnym zwiększeniu jakości informacji w sprawozdaniach finansowych oraz zagwarantowaniu proporcjonalności obciążeń administracyjnych do płynących z ich stosowania korzyści. Jednocześnie, poprzez redukcję kosztów prowadzenia działalności, nowe rozwiązania miały zacząć odgrywać kluczową rolę w gospodarce UE w zakresie zwiększenia

wzrostu gospodarczego i tworzeniu miejsc pracy, przynosząc wymierne skutki dla obywateli i firm z sektora MŚP [Dz. Urz. UE L 182, art. 5].

Sprawozdania finansowe o różnym stopniu agregacji danych finansowych nadal mają spełniać nadrzędne zasady rachunkowości, tj. memoriału, ciągłości, ostrożnej wyceny, kontynuacji działalności oraz wiernego i rzetelnego przedstawienia stanu aktywów i zobowiązań jednostki oraz wyniku finansowego, a zmiany wprowadzone na poziomie unijnym służą zwiększeniu porównywalności i jakości sprawozdań finansowych jednostek w całej UE [Dz. Urz. UE L 182, pkt 1–58]. Państwa członkowskie miały obowiązek wprowadzić w życie nowe przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania dyrektywy do 20 lipca 2015 r., aby mogły one znaleźć zastosowanie do sprawozdań finansowych za lata obrotowe rozpoczynające się 1 stycznia 2016 r. lub w trakcie roku kalendarzowego 2016.

Zdaniem Gierusza [2015, s. 35], Hyblovej [2019, s. 605–618] oraz Ignatowskiego [2012, s. 132] wprowadzenie zapisów dyrektywy 2013/34/UE nie sprzyja harmonizacji rachunkowości UE ze względu na pozostawienie krajom członkowskim dużej dowolności w wyborze wariantów sprawozdawczych oraz ustalenie indywidualnych kryteriów kwalifikowania jednostek do poszczególnych kategorii. Uzależnienie zakresu rocznych sprawozdań finansowych od wielkości jednostek z podziałem na mikro, małe, średnie i duże powoduje dużą asymetrię informacyjną między podmiotami w skali zarówno kraju, jak i całej UE [Ignatowski, 2012, s. 131–133].

Zdaniem Gierusza [2015, s. 34] i Wójtowicza [2015, s. 167–168] porównywalność sprawozdań finansowych jest bardzo trudna do osiągnięcia przy tak dużej dowolności dokonywanych wyborów. To samo przedsiębiorstwo może być uznane za średnie zgodnie z prawem niemieckim, choć zgodnie z prawem polskim jest duże, co daje efekt odwrotny do postawionego przez twórców dyrektywy 2013/34/UE celu, tj. zwiększenia porównywalności informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych, mającego przełożyć się automatycznie na obniżenie ryzyka inwestowania i zmniejszenie kosztu pozyskiwania kapitału [Ignatowski, 2012, s. 137].

Uproszczenia dla jednostek mikro w zakresie sprawozdawczości finansowej (pierwszy etap) zostały wprowadzone ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości [Dz.U. 2014 poz. 1100, dalej Ustawa 2014]. W regulacji tej zostały określone parametry progowe pozwalające na zakwalifikowanie jednostek do kategorii mikro. Zgodnie z ustawą katalog podmiotów uznawanych w Polsce za jednostki mikro jest szerszy niż ten określony w dyrektywie 2013/34/UE [Nowak, 2016b, s. 822–823]. Przepisy ustawy pozwalają jednostkom mikro na sporządzanie sprawozdań finansowych w uproszczonej formie, co polega przede wszystkim na możliwości prezentowania informacji finansowych w ograniczonym zakresie oraz pomijania niektórych elementów sprawozdania finansowego przez te jednostki [Nowak, 2004, s. 824] (tabela 3).

Drugi etap harmonizacji regulacji z zakresu sprawozdawczości finansowej dla jednostek małych został wprowadzony do polskiego prawa ustawą z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw [Dz.U. 2015 poz. 133, dalej Ustawa

2015]. Podobnie jak katalog jednostek mikro, na skutek nowelizacji ustawy z 2015 r. katalog jednostek małych także stał się szerszy niż ten określony w prawie unijnym [Nowak, 2016b, s. 823–824]. Uproszczenia w sprawozdawczości finansowej jednostek małych polegają na prezentowaniu w bilansie i rachunku zysków i strat informacji w grupach oznaczonych literami oraz w podgrupach oznaczonych cyframi rzymskimi, a informacja dodatkowa może zawierać ograniczoną liczbę ujawnień. Ponadto jednostki małe zostały zwolnione z obowiązku sporządzania zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych, a także sprawozdania z działalności pod warunkiem, że w informacji dodatkowej przedstawią informacje dotyczące nabycia udziałów własnych [Nowak, 2016b, s. 825].

W tabeli 2 zostały zaprezentowane jednostki, które zgodnie z ustawą o rachunkowości mogą sporządzać uproszczone sprawozdania finansowe. Zapisy dyrektywy 2013/34/UE dotyczą tylko określonych rodzajów spółek handlowych, a ustawodawca, dostosowując wymogi dyrektywy do polskiego prawa bilansowego, objął uproszczeniami dla jednostek mikro także inne występujące formy prowadzenia działalności gospodarczej [Fałowski, Frenzel, 2017, s. 22]. Dodatkowo jednostkami mikro lub małymi w rozumieniu ustawy mogą być jednostki, które za poprzedni rok obrotowy sporządziły sprawozdanie finansowe z zastosowaniem uproszczeń przewidzianych dla jednostek mikro lub małych bądź też w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły dwie z wymienionych wyżej wielkości. Możliwości te wynikają z zasady zachowania porównywalności danych finansowych, mającej na celu obniżenie kosztów administracyjnych dotyczących nieprzekształcania danych finansowych na skutek zmiany polityki rachunkowości. Z uproszczeń nie mogą korzystać, bez względu na rozmiar działalności, jednostki zainteresowania publicznego oraz jednostki sektora finansów publicznych.

Mimo wprowadzenia tak istotnych zmian polskie prawo bilansowe nie doczekało się jeszcze rozwiązania problemów dotyczących zachowania jego spójności z prawem handlowym i podatkowym⁵. W związku z tym pojawia się pytanie, czy nadal są zasadne założenia twórców dyrektywy 2013/34/UE, wedle których zapotrzebowanie na informacje finansowe jest proporcjonalne do skali prowadzonej działalności [Nowak, 2016b, s. 826]. Oczekiwania interesariuszy znacznie wzrosły i dotyczą nie tylko typowych informacji finansowych, ale również informacji niefinansowych o charakterze ekologicznym i społecznym, co powoduje, że coraz trudniej sprostać tak różnorodnym oczekiwaniom informacyjnym, zachowując jednocześnie rzetelność i wiarygodność sprawozdań finansowych.

Jednostki mikro, dysponujące z reguły ograniczonymi zasobami, są adresatem największego zakresu uproszczeń w zasadach sporządzania sprawozdań finansowych przewidzianych w dyrektywie 2013/34/UE. Według twórców tej regulacji to właśnie minimalne wymogi sprawozdawcze powinny pozwolić na ograniczenie nadmiernie i nieproporcjonalnie wysokich kosztów administracyjnych w stosunku do wielkości prowadzonej działalności, koniecznych do sporządzenia sprawozdania finansowego. Stosowanie tych uproszczeń nie zwalnia mimo

⁵ Najistotniejsze różnice zostały opisane w podrozdziale 5.4 niniejszej pracy.

wszystko jednostek z przestrzegania krajowych zasad prowadzenia ewidencji odzwierciedlającej transakcje gospodarcze, które są podstawą sporządzania sprawozdań finansowych [Dz. Urz. UE L 182, pkt 13].

Tabela 2. Jednostki uprawnione do stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej

Kryteria	Jednostka mikro	Jednostka mała	Pozostałe jednostki
Suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe oraz za rok poprzedzający ten rok obrotowy, a w przypadku rozpoczęcia działalności – w roku jej rozpoczęcia	≤ 1 500 000 PLN	≤ 25 500 000 PLN	≤ 2 500 000 EUR
Przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe oraz za rok obrotowy poprzedzający ten rok, a w przypadku rozpoczęcia działalności – w roku jej rozpoczęcia	≤ 3 000 000 PLN	≤ 51 000 000 PLN	≤ 5 000 000 EUR
Średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty	≤ 10 osób	≤ 50 osób	≤ 50 osób
Rodzaj jednostki	<p>spółki prawa handlowego, inne osoby prawne, oddziały przedsiębiorców zagranicznych, które nie przekroczyły dwóch z trzech kryteriów*</p> <p>osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku**</p> <p>związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego, organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła i Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej</p> <p>przedsiębiorstwa w spadku, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe</p>		nie dotyczy

* Na dzień wprowadzenia uproszczeń progi wynosiły: suma bilansowa – 17 mln PLN, przychody ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy – 34 mln PLN, średnioroczne zatrudnienie – 50 osób [Dz.U. 2018 poz. 2244].

** Dotyczy jednostek mikro, stosujących zasady rachunkowości dobrowolnie lub jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 2 mln EUR i nie więcej niż 3 mln EUR za poprzedni rok obrotowy lub w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rachunkowości [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 3 ust. 1a pkt 2–5, ust. 1e, art. 64 ust. 1 pkt 4].

Przyjęcie statusu jednostki małej lub mikro wynika z możliwości, a nie obowiązku, w związku z tym w każdej z wymienionych sytuacji jest ono uzależnione od decyzji organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe i nie wyklucza stosowania innych uproszczeń przewidzianych w ustawie o rachunkowości. Dodatkowo istnieje możliwość stosowania uproszczeń polegających m.in. na:

- 1) kwalifikacji umów leasingowych według zasad podatkowych [por. Dz.U. 2023 poz. 120, art. 3 ust. 6, art. 3 ust. 6],
- 2) odstąpieniu od ustalania aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego [por. Dz.U. 2023 poz. 120, art. 37 ust. 10],
- 3) zaniechaniu stosowania przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. [Dz.U. 2017 poz. 277 z późn. zm.],
- 4) możliwości doliczania, przy obliczaniu kosztu wytworzenia produktu, do kosztów bezpośrednich kosztów pośrednich związanych z wytworzeniem tego produktu, niezależnie od poziomu wykorzystania zdolności produkcyjnych zgodnie z ustawą o rachunkowości [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 28 ust. 4a].

Przepisy ustawy o rachunkowości obligują natomiast wszystkie jednostki do zaprezentowania wszelkich dodatkowych informacji koniecznych do rzetelnego i jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki bez względu na wielkość i rodzaj prowadzonej działalności oraz uproszczenia stosowane w sprawozdawczości finansowej [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 4 ust. 1a]. Te dodatkowe informacje, inne niż wymienione w załącznikach do ustawy o rachunkowości, powinny być ujawnione w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego.

Mimo przyjętych uproszczeń w sprawozdawczości finansowej wymogi dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych wynikające z ustawy o rachunkowości są dla wszystkich podmiotów jednakowe, nie przewidują żadnych uproszczeń w sposobie prowadzenia ksiąg rachunkowych dla jednostek mikro i małych. Zakres merytoryczny operacji rejestrowanych w księgach jest natomiast szerszy niż zakres ewidencji podatkowych.

Analizując strukturę uproszczonych sprawozdań finansowych, należy zadać pytanie o informacyjne wartości takich uproszczonych sprawozdań finansowych oraz o wiarygodność i rzetelność obrazu działalności jednostek w tych sprawozdaniach. W stosunku do mikro-podmiotów ustawodawca stwierdził jednoznacznie: „przyjmuje się, że sprawozdanie finansowe sporządzone przez jednostkę mikro z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 4 [...] przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy tej jednostki” [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 49a]. Podobnie można oceniać, czy informacje sprawozdawcze jednostki małej spełniają oczekiwania odbiorców sprawozdań finansowych. Jednocześnie pojawia się pytanie, czy rozbudowa pozycji sprawozdania finansowego jest receptą na uzyskanie potencjału informacyjnego adekwatnego do oczekiwań odbiorców tych informacji [Mazurowska, 2014, s. 11–101], uwzględniających jedynie subiektywne odczucia czytelnika sprawozdania finansowego takiej jednostki.

Tabela 3. Uproszczenia dotyczące sprawozdawczości finansowej zawarte w ustawie o rachunkowości

Rodzaj uproszczenia	Przepis ustawy o rachunkowości	Rodzaj jednostki		Rodzaj ustawy
		mikro*	mała*	
Bilans	art. 46 ust. 5	uproszczony bilans według załącznika 4 do ustawy	uproszczony bilans według załącznika 5 do ustawy	załącznik 1 do ustawy
Rachunek zysków i strat	art. 47 ust. 4	uproszczony rachunek zysków i strat według załącznika 4 do ustawy	uproszczony rachunek zysków i strat według załącznika 5 do ustawy	załącznik 1 do ustawy
Zakres informacji dodatkowej	art. 48 ust. 3 i 4	możliwość rezygnacji ze sporządzenia pod warunkiem przedstawienia informacji uzupełniających do bilansu, określonych w załączniku 4 do ustawy	określony zakres minimalny według załącznika 5 do ustawy	załącznik 1 do ustawy
Zestawienie zmian w kapitale własnym	art. 48a ust. 3 i 4, art. 45 ust. 3	możliwość rezygnacji ze sporządzenia zestawienia zmian w kapitale własnym i/lub rachunku przepływów pieniężnych według wzoru z załącznika 1 do ustawy		brak obowiązku, jeśli nie są spełnione kryteria**
Rachunek przepływów pieniężnych	art. 48b ust. 4 i 5, art. 45 ust. 3			
Sprawozdanie z działalności jednostki	art. 49 ust. 4–6	możliwość rezygnacji ze sporządzenia pod warunkiem umieszczenia dodatkowej informacji dotyczącej nabycia udziałów własnych		obowiązek sporządzenia
Oświadczenie na temat informacji niefinansowych	art. 49b ust. 1	brak obowiązku		brak obowiązku, jeśli nie są spełnione kryteria****
Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej	art. 63f	brak obowiązku		brak obowiązku, jeśli nie są spełnione kryteria****
Podatek odroczoney	art. 37 ust. 10	brak obowiązku		brak obowiązku, jeśli nie są spełnione kryteria**
Wycena aktywów i pasywów według wartości godziwej i wartości skorygowanej	art. 28a, art. 28b	brak obowiązku stosowania takiej wyceny oraz Rozporządzenia Ministra Finansów w zakresie wyceny i prezentacji instrumentów finansowych	brak obowiązku stosowania Rozporządzenia Ministra Finansów w zakresie wyceny i prezentacji instrumentów finansowych	brak obowiązku, jeśli nie są spełnione są kryteria**
Amortyzacja środków trwałych	art. 32 ust. 7	możliwość amortyzacji według zasad podatkowych		według zasad zawartych w ustawie
Tworzenie, wycena i prezentacja rozliczeń międzyokresowych biernych dotyczących przyszłych świadczeń na rzecz pracowników, w tym świadczeń emerytalnych	art. 39 ust. 6	brak obowiązku		według zasad zawartych w ustawie

Rodzaj uproszczenia	Przepis ustawy o rachunkowości	Rodzaj jednostki	
		mikro*	mała*
Koszty pośrednie niezależnie od poziomu wykorzystania zdolności produkcyjnych, doliczone w całości do kosztu wytworzenia produktu	art. 28 ust. 4a	możliwość doliczenia kosztów w całości	możliwość doliczenia, jeśli są spełnione kryteria**
Badanie sprawozdania finansowego	art. 64	brak obowiązku***	brak obowiązku, jeśli nie są spełnione kryteria**

* Przepisów dotyczących jednostki mikro i małej nie stosuje się do jednostek organizacyjnych działających na podstawie prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów jednostek zamierzających ubiegać się albo ubiegających się o zezwolenie na wykonywanie działalności na podstawie przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o rachunkowości, lub o wpis do rejestru zarządzających ASI na podstawie przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, a także do alternatywnych spółek inwestycyjnych w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, w tym uprawnionych do posługiwania się nazwą „EuVECA” albo „EuSEF”, emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym, emitentów zamierzających ubiegać się lub ubiegających się o ich dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu w alternatywnym systemie obrotu, krajowych instytucji płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego, jednostek sektora finansów publicznych, jednostek, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem spółek kapitałowych oraz jednostek, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o rachunkowości [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 3 ust. 1e].

** Dotyczy jednostek, które nie spełniają warunków badania rocznego sprawozdania finansowego, tj. kontynuują działalność gospodarczą oraz nie są jednostkami wymienionymi w art. 64 ust. 1 pkt 1–3 oraz ust. 2–4, a także jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdania finansowe, spełniły co najmniej dwa z trzech warunków: 2,5 mln EUR sumy aktywów bilansu lub 5 mln EUR przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy, lub średnioroczne zatrudnienie na poziomie 50 osób [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 64].

*** Nie dotyczy sprawozdań finansowych jednostek będących spółkami akcyjnymi z wyjątkiem tych, które na dzień bilansowy były dostępne w organizacji, oraz sprawozdań finansowych jednostek przejmujących i nowo zawiązanych sporządzonych za rok obrotowy, w którym nastąpiło połączenie.

**** Nie dotyczy sprawozdań finansowych jednostek będących spółkami akcyjnymi z wyjątkiem tych, które na dzień bilansowy były dostępne w organizacji, oraz sprawozdań finansowych jednostek przejmujących i nowo zawiązanych sporządzonych za rok obrotowy, w którym nastąpiło połączenie, oraz jednostek, które w poprzedzającym roku obrotowym, za który sporządzono sprawozdanie finansowe, spełniły co najmniej dwa z trzech warunków: 2,5 mln EUR sumy aktywów bilansu lub 5 mln EUR przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy, lub średnioroczne zatrudnienie na poziomie 50 osób [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 64].

***** Nie dotyczy jednostek, które nie spełniają następujących kryteriów: średnioroczne zatrudnienie na poziomie 500 osób oraz 85 mln PLN sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego lub 170 mln PLN przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy.

***** Nie dotyczy jednostek, które nie spełniają następujących kryteriów: średnioroczne zatrudnienie na poziomie 250 osób lub 85 mln PLN sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego, lub 170 mln PLN przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy oraz płatności nieprzekraczające 424 700 PLN.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rachunkowości [Dz.U. 2023 poz. 120, art. 3 ust. 4–6, art. 28 ust. 4a, art. 28a i art. 28b, art. 32 ust. 7 i 10, art. 37 ust. 10, art. 39 ust. 6, art. 45 ust. 3, art. 46 ust. 5, art. 47 ust. 4, art. 48 ust. 3 i 4, art. 48a ust. 3 i 4, art. 48b ust. 4 i 5, art. 49 ust. 4–6, art. 49b ust. 1, art. 63f].

W opinii Kuzior [2015, s. 143], Chorowskiej-Kasperlik [2016, s. 46], Lwa [2014, s. 99–108], Kaczmarczyk [2015, s. 252] oraz Nowaka [2015, s. 1007] przyjęte nowelizacją ustawy uproszczenia w sprawozdawczości finansowej dla jednostek mikro wpływają negatywnie na użyteczność informacji w nich prezentowanych z perspektywy ich zewnętrznych i wewnętrznych użytkowników. Mimo że sprawozdanie tej grupy jednostek gospodarczych nie jest przedmiotem zainteresowania szerokiego kręgu odbiorców, niemniej jednak zakres danych w nim prezentowanych jest tak ubogi, że w zasadzie nie może dostarczać wiarygodnych informacji o sytuacji majątkowej i finansowej podmiotu, a kilka pozycji bilansu i niewiele więcej w rachunku zysków i strat nie jest uzupełnione o żadne dodatkowe informacje [Kuzior, 2015, s. 151].

Także informacje o przychodach i kosztach składające się na wynik jednostki w rachunku zysków i strat powinny być użyteczne dla ich odbiorców i ułatwiać podejmowanie decyzji gospodarczych [Nowak, 2016a, s. 355], co w przypadku uproszczeń stosowanych przez jednostki mikro jest utrudnione z uwagi na wysoki stopień agregacji danych.

Analiza aktów prawnych i literatury dotyczącej uproszczeń w sprawozdawczości finansowej dla jednostek mikro i małych pozwala stwierdzić, że przedsiębiorcy mogą nie być zainteresowani wyborem uproszczonych rozwiązań sprawozdawczych dozwolonych ustawą o rachunkowości. Biorąc pod uwagę zakres uproszczeń w sprawozdawczości finansowej wynikających z implementacji dyrektywy 2013/34/UE, można uznać, że dobrowolność stosowania uproszczonych sprawozdań finansowych przez jednostki gospodarcze nie zwiększa porównywalności danych finansowych między poszczególnymi podmiotami. Brak porównywalności oraz wysoki stopień zagregowania danych finansowych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych jednostek mikro i małych może obniżyć użyteczność informacji finansowych w nich prezentowanych dla docelowych użytkowników. Jednocześnie brak uproszczeń w prowadzeniu ksiąg rachunkowych w przypadku tego typu podmiotów może negatywnie wpływać na podjęcie decyzji o sporządzaniu przez nie uproszczonych sprawozdań finansowych.

4. Badanie uproszczonego sprawozdania finansowego

Celem badania sprawozdania finansowego jest zwiększenie poziomu zaufania u jego docelowych użytkowników. Biegły rewident osiąga ten cel, wyrażając opinię w sprawozdaniu z badania o tym, że sprawozdanie finansowe zostało, we wszystkich istotnych aspektach, sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie ramowymi założeniami sprawozdawczości finansowej [Krajowy Standard Badania 200, par. 3–4]. Biegły rewident, będąc powiernikiem akcjonariuszy oraz pozostałych interesariuszy, weryfikuje wiarygodność sprawozdań finansowych, które w warunkach występującej asymetrii informacji są podstawowym źródłem wiedzy o sytuacji finansowej oraz dokonaniach jednostki [Gad, 2018, s. 10]. Przeprowadza on badanie zgodnie z obowiązującymi standardami wykonywania zawodu, krajowymi przepisami prawa oraz odpowiednimi wymogami etycznymi. Krajowe Standardy Badania (KSB)

w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania (MSB) mają zastosowanie w odniesieniu do jednostek o różnym rozmiarze prowadzonej działalności i osiągających różne wyniki finansowe. Ma on obowiązek przestrzegania wszystkich standardów odpowiednich dla danego badania, bez względu na to, czy dotyczy ono sprawozdania finansowego jednoosobowej działalności gospodarczej, czy też jednostki o zasięgu międzynarodowym zatrudniającej tysiące ludzi, dlatego też podstawowe podejście do badania w tym przypadku nie ulega zmianie [IFAC, 2018, s. 37–38].

Aby wyrazić opinię o sprawozdaniu finansowym, biegły rewident w szczególności ocenia, czy [Krajowy Standard Badania 700, par. 13]:

- 1) w przekazanym do badania sprawozdaniu finansowym zostały odpowiednio ujawnione, wybrane i zastosowane znaczące zasady sporządzania sprawozdania finansowego i czy są one zgodne z mającymi zastosowanie ramowymi założeniami sprawozdawczości finansowej, a także czy są odpowiednie dla danej jednostki,
- 2) informacje przedstawione w sprawozdaniu finansowym są wiarygodne, porównywalne i zrozumiałe,
- 3) ujawnienia są odpowiednie, aby umożliwić użytkownikom zrozumienie wpływu istotnych transakcji i zdarzeń na informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym,
- 4) użyta terminologia (w tym tytuł każdego składnika sprawozdania finansowego) jest prawidłowa.

Podczas wykonywania wymienionych wyżej czynności biegły rewident osiąga racjonalną pewność, że sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnych zniekształceń spowodowanych oszustwem lub błędem, umożliwiającą mu wyrażenie opinii o tym, czy sprawozdanie finansowe zostało, we wszystkich istotnych aspektach, sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie ramowymi założeniami sprawozdawczości finansowej [IFAC, 2018, s. 25–26]⁶.

W celu zmniejszenia obciążeń firm audytorskich i przeprowadzenia badania w sposób efektywny, ale z jednoczesnym zastosowaniem wszystkich wymogów KSB, w standardach spre-cyzowano wytyczne i uwagi stanowiące pomoc w stosowaniu tych regulacji podczas badania sprawozdań finansowych **mniejszych jednostek**⁷. Wskazówki te znajdują się w paragrafach

⁶ Racjonalna pewność oznacza wysoki, lecz nie absolutny poziom pewności. Uzyskuje się ją wtedy, gdy biegły rewident zgromadzi wystarczające i odpowiednie dowody pozwalające ograniczyć ryzyko badania (tj. ryzyko wyrażenia niewłaściwej opinii o sprawozdaniu finansowym, które jest istotnie zniekształcone) do możliwego do zaakceptowania niskiego poziomu. Biegły rewident nie może mieć absolutnej pewności z uwagi na ograniczenia nieodłącznie związane z wykonywaną pracą. Wynika to z faktu, że większość dowodów pochodzących z badania (z których biegły rewident wyciąga wnioski, by następnie wydać opinię) jest raczej uprawdopodobniająca, a nie rozstrzygająca.

⁷ Standardy badania definiują „mniejszą jednostkę” jako jednostkę, w której spotyka się skoncentrowanie praw własności i zarządzania w rękach małej grupy osób (często jednej osoby, będącej osobą fizyczną, lub innej prowadzącej działalność gospodarczą, będącej właścicielem jednostki) oraz proste lub niezłożone transakcje, prostą ewidencję księgową, niewiele gałęzi działalności oraz wąski asortyment, nieliczne kontrole wewnętrzne, nieliczne szczeble kierownictwa odpowiedzialnego za szeroki zakres kontroli lub nieliczny personel o rozległych obowiązkach. Przedstawione zestawienie nie wyczerpuje wykazu cech jakościowych i nie dotyczy wyłącznie mniejszych jednostek, a te z kolei nie muszą też koniecznie przejawiać wszystkich wymienionych cech [Krajowy Standard Badania 200, A66–A68].

i materiałach objaśniających poszczególnych standardów i są opisane jako „Uwagi szczególne dotyczące mniejszych jednostek”. Nie ograniczają one jednak odpowiedzialności biegłego rewidenta za stosowanie i przestrzeganie zapisów poszczególnych standardów [Krajowy Standard Badania 200, par. 7].

Tabela 4. Czynności wykonywane podczas badania sprawozdania finansowego z uwzględnieniem specyfiki mikro, małych i średnich jednostek

Etap		Kwestie wymagające sprawdzenia i udokumentowania	Sprawozdanie finansowe bez uproszczeń	Uproszczone sprawozdanie finansowe	Uwagi dotyczące mniejszych jednostek
Oszacowanie ryzyka	Akceptacja zlecenia KSK1	doświadczenie kluczowego biegłego rewidenta w zakresie znajomości branży klienta	obowiązek	obowiązek	typowa działalność produkcyjna lub handlowa nie zwalnia biegłego rewidenta ze znajomości branży; dokumentacja może być mniej obszerna ze względu na ograniczony zakres działalności
		wystarczające kompetencje do przeprowadzenia badania	obowiązek	obowiązek	nie jest wymagana specjalistyczna wiedza, ale mogą wystąpić specyficzne wymagania regulacyjne; dokumentacja może być mniej obszerna ze względu na prostą działalność produkcyjno-handlową
		spełnienie kryteriów niezależności	obowiązek	obowiązek	wymogi jednakowe dla wszystkich badań dotyczących sprawozdań finansowych
		dostęp do ekspertów w razie konieczności	obowiązek	obowiązek	może wystąpić potrzeba skorzystania z pracy eksperta
		wystarczające zasoby firmy audytorskiej	obowiązek	obowiązek	np. wymagany udział w inwentaryzacji biegłego rewidenta
	Uzgodnienie warunków zlecenia	przedmiot badania	obowiązek	obowiązek	brak uwag szczególnych dla MŚP
		odpowiedzialność i obowiązki biegłego rewidenta	obowiązek	obowiązek	brak uwag szczególnych dla MŚP
		odpowiedzialność i obowiązki kierownika jednostki	obowiązek	obowiązek	brak uwag szczególnych dla MŚP
	Planowanie badania	ogólna strategia badania, będąca podstawą do opracowania planu badania	obowiązek	obowiązek	dokumentacja może przyjąć formę krótkiej notatki
		wyznaczenie istotności	obowiązek	obowiązek	brak uwag szczególnych dla MŚP
		oszacowanie RIZ na poziomie sprawozdania finansowego i stwierdzeń	obowiązek	obowiązek	dokumentacja mniejszych jednostek zależy od zakresu i rodzaju działalności prowadzonej przez jednostkę

Etap		Kwestie wymagające sprawdzenia i udokumentowania	Sprawozdanie finansowe bez uproszczeń	Uproszczone sprawozdanie finansowe	Uwagi dotyczące mniejszych jednostek
Reakcja na oszacowane ryzyko	Zaplanowanie i przeprowadzenie dalszych procedur badania	zaprojektowanie i przeprowadzenie dalszych procedur badania w celu zebrania wystarczających i odpowiednich dowodów	obowiązek	obowiązek	zakres zależy od oszacowanego ryzyka istotnego zniekształcenia, co wynika z rodzaju i zakresu działalności prowadzonej przez jednostkę
Sprawozdawczość	Wydanie sprawozdania z badania	ocena uzyskanych dowodów pod względem wystarczalności i odpowiedniości	obowiązek	obowiązek	jednakowe wymogi dla wszystkich badań dotyczących sprawozdań finansowych
		wydanie sprawozdania odpowiedniego do okoliczności	obowiązek	obowiązek	brak uwag szczególnych dla MŚP

Źródło: opracowanie własne na podstawie: IFAC [2018, s. 16–224].

W tabeli 4 zaprezentowano wymogi standardów w zakresie czynności rewizyjnych dotyczących badania sprawozdania finansowego z uwzględnieniem specyfiki mikro, małych i średnich jednostek. Realizacja celów poszczególnych standardów jest obowiązkowa podczas badania każdego rodzaju sprawozdania finansowego, a skalowalność opisanych w nich wymogów polega przede wszystkim na dostosowaniu zakresu wykonywanych procedur badania do rodzaju i zakresu działalności jednostek gospodarczych, co może mieć wpływ na obszerność dokumentacji składającej się z zapisu wykonanych procedur badania, uzyskanych wystarczających pod względem ilościowym i jakościowym dowodów badania oraz wniosków wyciągniętych przez biegłego rewidenta [Krajowy Standard Badania 230, par. 5–6, A2].

Mimo prowadzenia przez mniejsze jednostki nieskomplikowanej działalności o często niewielkim zasięgu w niektórych przypadkach będzie wymagana od biegłego rewidenta znajomość specyficznych wymogów ewidencyjnych w zakresie przychodów i kosztów lub też innych regulacji branżowych.

5. Prezentacja wyników badań

Dotychczasowe badania obejmujące tematykę użyteczności uproszczonych sprawozdań finansowych koncentrowały się głównie na analizie przepisów prawa i literatury przedmiotu w odniesieniu do pojedynczych, przykładowych informacji pochodzących ze sprawozdań finansowych [Hyblova, 2019; Bereźnicka, Błażyńska, 2016; Błażyńska, 2016; Wójtowicz, 2015] czy też jednostkowych opinii [Chluska, Pfaff, 2019; CEPS UE, 2019; Chluska, 2016]. W niniejszej publikacji zaprezentowano opinie czterech grup użytkowników na temat użyteczności uproszczonych sprawozdań finansowych, a także ich spójności z innymi wymogami prawa. Zebrano je w ramach badania ankietowego, które zrealizowano na terenie Polski

w terminie od września 2018 r. do września 2019 r., a próba badawcza została określona tak, aby uzyskać informacje na temat użyteczności informacji w uproszczonych sprawozdaniach finansowych, dlatego skoncentrowano się na uzyskaniu informacji od osób posiadających wiedzę i doświadczenie w zakresie sporządzania, wykorzystania oraz weryfikacji uproszczonych sprawozdań finansowych. Przeprowadzenie badania pozwoliło zgromadzić wartościowe informacje o postrzeganiu użyteczności uproszczonych sprawozdań finansowych przez:

- 1) przedstawiciele instytucji finansowych (zwanych dalej **analitykami finansowymi**),
- 2) osoby wykonujące zawód księgowego (zwane dalej **księgowymi**),
- 3) **biegłych rewidentów** oraz
- 4) przedstawiciele podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (zwanych dalej **przedsiębiorcami**).

Respondenci zostali wybrani w sposób losowy, a ich udział w badaniu był dobrowolny. W tabeli 5 zaprezentowano zestawienie liczby osób, do których skierowano ankiety, oraz liczby zwróconych i wykorzystanych do analizy kwestionariuszy badania w podziale na poszczególne grupy uczestników.

Tabela 5. Zestawienie liczby rozdanych i wykorzystanych w analizie kwestionariuszy

Nazwa grupy	Minimalna wielkość próby	Łączna liczba ankiet skierowanych do uczestników badania		Liczba ankiet zwróconych	Ankiety wykorzystane do analizy	
					liczba	odsetek (%)
Analitycy finansowi	96	wysłane maile	250	0	0	0
		wykonane telefony	300	120	120	40
		przeprowadzone wywiady	37	37	37	100
Księgowi	267	rozdane ankiety	500	349	328	65
Biegli rewidenty	258	rozdane ankiety	500	380	345	69
Przedsiębiorcy	187	wykonane telefony	780	250	250	32
Razem	808		2367	1115	1080	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 169].

Niniejsze badanie jest fragmentaryczne, ponieważ badane grupy respondentów stanowią niewielki odsetek populacji. Przeprowadzone niżej wnioskowanie należy jednak uznać za uzasadnione, gdyż badanie oparto na dużej próbie, a liczba kwestionariuszy przewyższała minimalną wielkość próby, co zapewniło większą precyzję badania [Pułaska-Turyna, 2011, s. 222]. Wysoki procent zwrotu ankiet umożliwił wyciągnięcie trafnych wniosków, które można uogólnić na całe populacje księgowych i biegłych rewidentów, analityków finansowych oraz przedsiębiorców.

Odpowiedzi na poszczególne pytania z kwestionariuszy ankietowych zostały zestawione i podsumowane przy użyciu arkusza kalkulacyjnego Excel. Następnie, przy zastosowaniu metod statystyki opisowej i matematycznej oraz indukcji i wnioskowania, dokonano analizy uzyskanego materiału empirycznego. Analizy statystyczne zostały przeprowadzone

z użyciem programów IBM SPSS Statistics 26 oraz Excel. Dodatkowo na potrzeby badania wykorzystano narzędzie, jakim jest język „R”. W statystycznej analizie danych posłużono się także testami chi-kwadrat (χ^2).

Zebrane informacje dotyczące płci oraz wykształcenia respondentów pozwoliły na zweryfikowanie wiedzy teoretycznej oraz rozkładu danej cechy w grupie w porównaniu z danymi o populacji. Otrzymane wyniki zostały zaprezentowane w tabeli 6.

Tabela 6. Liczebność i statystyki dotyczące respondentów według wykształcenia i płci

Płeć/ Wykształcenie		Liczba wskazań (N)			Odsetek respondentów należących do danej grupy (%)		Razem (%)
		średnie	wyższe	brak odpowiedzi	średnie	wyższe	
Analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	kobieta	14	68	0	11,7	56,7	100,0
	mężczyzna	7	31	0	5,8	25,8	
Analitycy finansowi (wywiad)	kobieta	0	16	0	0,0	43,2	100,0
	mężczyzna	0	21	0	0,0	56,8	
Księgowi	kobieta	15	259	0	4,6	79,0	100,0
	mężczyzna	4	50	0	1,2	15,2	
Biegli rewidentzi	kobieta	11	228	0	3,2	66,1	99,8
	mężczyzna	4	101	1	1,2	29,3	
Przedsiębiorcy	kobieta	15	90	0	6,0	36,0	100,0
	mężczyzna	32	113	0	12,8	45,2	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 170].

Wśród respondentów przeważały kobiety, stanowiące prawie 79% księgowych, niewiele ponad 66% biegłych rewidentów oraz ponad 56% analityków finansowych biorących udział w ankiecie telefonicznej. W grupie przedsiębiorców dominowali natomiast mężczyźni, stanowiący 58% ankietowanych⁸. Również w przypadku badania ankietowego przeprowadzonego w formie wywiadu wśród analityków finansowych najliczniej byli reprezentowani mężczyźni, którzy stanowili ponad 56% respondentów. Wszyscy analitycy finansowi uczestniczący w wywiadzie oraz ponad 95% biegłych rewidentów, ponad 94% księgowych, przeszło 82% analityków finansowych uczestniczących w sondażu telefonicznym i 81% przedsiębiorców posiadało wykształcenie wyższe. Tak wysoki odsetek respondentów z wyższym wykształceniem może świadczyć o ich gruntownej wiedzy, co pozwala zakładać, że informacje uzyskane w badaniu ankietowym są miarodajne.

Uczestnicy badania zostali zapytani o staż pracy w zawodzie w celu zweryfikowania, czy byłoby w stanie dokonać porównania wymogów sprawozdawczości finansowej przed

⁸ Jak wynika z danych GUS [2019], na koniec 2018 r. kobiety stanowiły ponad 51% ludności Polski, z czego ponad 61% kobiet zamieszkiwało w miastach. Zgodnie ze stanem z 31 grudnia 2018 r. było w Polsce 17 413 tys. osób aktywnych zawodowo, w tym 7703 kobiet.

przyjęciem i po wprowadzeniu uproszczeń wynikających z konieczności dostosowania przepisów ustawy o rachunkowości do zapisów dyrektywy 2013/34/UE, które mogły zostać zastosowane po raz pierwszy za rok obrotowy 2014, czyli cztery lata przed badaniem. W tabeli 7 podsumowano uzyskane odpowiedzi.

Tabela 7. Staż pracy w zawodzie respondentów – tabela częstości

Staż pracy w zawodzie		Liczba wskazań (N)					Odsetek respondentów (%)				
		analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	analitycy finansowi (wywiad)	księgowi	biegłi rewidenci	przedsiębiorcy	analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	analitycy finansowi (wywiad)	księgowi	biegłi rewidenci	przedsiębiorcy
Od roku do 5 lat		57	9	63	7	28	47,5	24,3	19,2	2,0	11,2
Od 5 do 10 lat		52	22	34	16	106	43,3	59,5	10,4	4,6	42,4
Powyżej 10 lat		11	6	219	320	116	9,2	16,2	66,8	92,8	46,4
Brak odpowiedzi		0	0	12	2	0	0,0	0,0	3,7	0,6	0,0
Liczebność grupy	analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	120					100				
	analitycy finansowi (wywiad)	37					100				
	księgowi	328					100				
	biegłi rewidenci	345					100				
	przedsiębiorcy	250					100				

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 171].

Jak wynika z zaprezentowanych danych, niemal wszyscy biegli (92,8%) i dwie trzecie księgowych (66,8%) pracowali w zawodzie powyżej 10 lat. Wśród analityków taki staż pracy zadeklarowało natomiast ponad 16% osób uczestniczących w wywiadzie i ponad 9% respondentów w sondażu telefonicznym. Takie wyniki dotyczące długości stażu pracy w grupach zawodowych oznaczają, że analitycy finansowi przeciętnie krócej pracowali w swoim zawodzie niż księgowi i biegli rewidenci⁹. Mediana dla wszystkich grup sięga powyżej pięciu lat, dlatego można przyjąć, że większość uczestników badania było użytkownikami sprawozdań finansowych przed 2014 r.

Respondenci zostali poproszeni o podanie formy prawnej podmiotów, z którymi współpracują lub które reprezentują. Każdy ankietowany mógł wybrać więcej niż jeden wariant odpowiedzi. Pozwoliło to uzyskać informacje o możliwości stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej przewidzianych ustawą o rachunkowości oraz o stopniu wykorzy-

⁹ W celu porównania długości stażu pracy poszczególnych grup zawodowych wykorzystano test Kruskala-Wallisa ($\chi^2 = 356,38$; $df = 4$; $p < 0,001$). W przypadku analityków finansowych uzyskane dane dotyczące stażu pracy (wywiad i sondaż telefoniczny) zostały zestawione łącznie, w ramach jednej kategorii.

stania informacji prezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych do różnych celów działalności gospodarczej. Dane z tej części badania zostały zaprezentowane w tabeli 8.

Tabela 8. Liczebność i struktura procentowa form prawnych podmiotów gospodarczych reprezentowanych przez poszczególne grupy respondentów

Rodzaj podmiotu gospodarczego	Liczba wskazań (N)*					Odsetek respondentów (%)*				
	analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	analitycy finansowi (wywiad)	księgowi	biegłi rewidenci	przedsiębiorcy	analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	analitycy finansowi (wywiad)	księgowi	biegłi rewidenci	przedsiębiorcy
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	76	35	232	265	239	63,3	94,6	70,7	76,8	95,6
Spółka akcyjna	55	35	77	133	0	45,8	94,6	23,5	38,6	0,0
Jednoosobowa działalność gospodarcza	61	36	44	84	8	50,8	97,3	13,4	24,3	3,2
Spółka komandytowa	58	37	42	60	2	48,3	100,0	12,8	17,4	0,8
Spółka komandytowo-akcyjna	43	37	15	16	0	35,8	100,0	4,6	4,6	0,0
Spółka cywilna	50	36	21	50	1	41,7	97,3	6,4	14,5	0,4
Spółka jawna	62	36	20	40	0	51,7	97,3	6,1	11,6	0,0
Spółka partnerska	60	37	11	8	0	50,0	100,0	3,4	2,3	0,0
Jednostka sektora finansów publicznych	29	15	16	20	0	24,2	40,5	4,9	5,8	0,0
Jednostka pozarządowa	27	19	10	11	0	22,5	51,4	3,0	3,2	0,0
Inne	0	6	20	15	0	0,0	16,2	6,1	4,3	0,0

* Odpowiedzi udzielane przez analityków finansowych, księgowych i biegłych rewidentów dotyczyły tych typów jednostek, z którymi współpracowali, w związku z czym suma odpowiedzi nie równa się liczbie uczestników badania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 172].

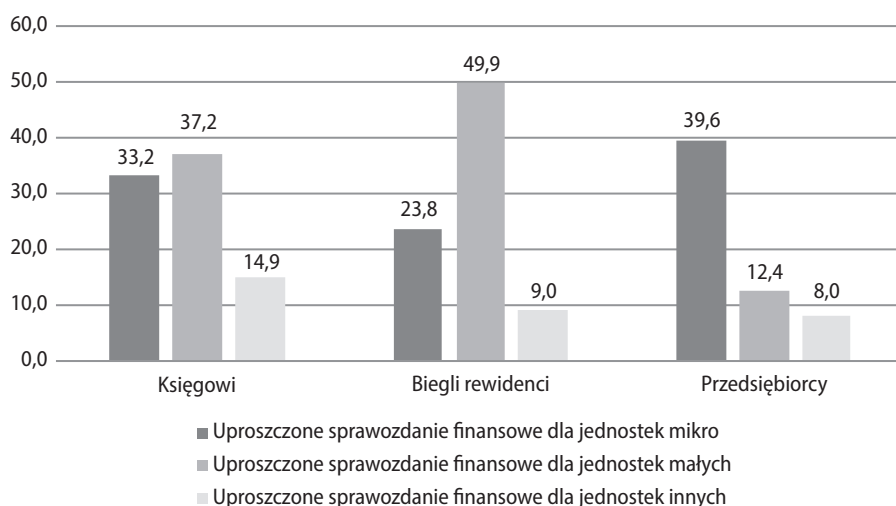
Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 8, niemal wszyscy przedsiębiorcy (95,6%) oraz analitycy finansowi (94,6%) biorący udział w wywiadach zadeklarowali, że są współpracownikami lub reprezentantami spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, wśród analityków finansowych (sondaż telefoniczny) tę formę prawną wskazało natomiast 63,3% badanych. Biorąc za podstawę zaprezentowane dane, można uznać, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością to jedyna forma prawna, którą zadeklarowało ponad 50% ankietowanych z każdej grupy respondentów.

Na podstawie zaprezentowanych wyników dotyczących stażu pracy w zawodzie oraz form prawnych podmiotów gospodarczych reprezentowanych przez respondentów można uznać, że osoby biorące udział w badaniach miały możliwość porównania uproszczonych sprawozdań finansowych przed przyjęciem i po implementacji dyrektywy 2013/34/EU do polskiego prawa oraz zakresu wykorzystania zawartych w nich informacji finansowych.

5.1. Stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej

W celu uzyskania informacji na temat powszechności stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej ankietowani księgowi, przedsiębiorcy oraz biegli rewidenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy oni lub ich klienci sporządzają uproszczone sprawozdania finansowe. W ankietach dla księgowych i biegłych rewidentów zamieszczono pytania wielokrotnego wyboru, w związku z tym suma odpowiedzi nie równa się liczbie uczestników badania. Struktura i rozkład odpowiedzi dotyczących rodzajów sporządzanych sprawozdań finansowych zostały zilustrowane na rysunku 2 i w tabeli 9.

Rysunek 2. Struktura odpowiedzi na pytanie dotyczące sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 174].

Tabela 9. Wyniki testów chi-kwadrat (χ^2) sprawdzających, czy odsetek osób korzystających z uproszczeń w sprawozdawczości finansowej jest równy połowie uczestników należących do danej grupy

Stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej	Wyniki testu chi-kwadrat (χ^2)			
	księgowi*	biegłi rewidenci*	przedsiębiorcy*	porównanie grup zawodowych**
Uprozczone sprawozdanie finansowe dla jednostek mikro	$\chi^2 = 36,89$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 94,96$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 10,82$ $p = 0,001$	$\chi^2 = 17,43$ $p < 0,001$
Uprozczone sprawozdanie finansowe dla jednostek małych	$\chi^2 = 21,51$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 0,00$ $p = 0,957$	$\chi^2 = 141,38$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 90,52$ $p < 0,001$
Uprozczone sprawozdanie finansowe dla jednostek innych	$\chi^2 = 161,28$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 232,14$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 176,40$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 8,97$ $p = 0,011$
Liczebność grupy	328	345	250	–

* Dla wszystkich analiz wyników testów chi-kwadrat (χ^2) w tych kolumnach $df = 1$.

** Dla wszystkich analiz wyników testów chi-kwadrat (χ^2) w tej kolumnie $df = 2$.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 256].

Zaprezentowane dane wskazują, że uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostek małych zostało wybrane tylko przez połowę biegłych rewidentów (49,9%). Księgowi (37,2%) oraz przedsiębiorcy (12,4%) wskazywali ten rodzaj sprawozdania finansowego znacznie rzadziej niż biegli rewidenci. Sporządzanie uproszczonego sprawozdania finansowego dla jednostek mikro zadeklarowało 39,6% przedsiębiorców, 33,2% księgowych oraz 23,8% biegłych rewidentów, co stanowi mniej niż połowę wszystkich ankietowanych grup respondentów. Również sporządzanie uproszczonego sprawozdania finansowego dla jednostek innych zostało zadeklarowane tylko przez 14,9% księgowych, 9% biegłych rewidentów i 8% przedsiębiorców.

Na podstawie przywołanych wyników można uznać, że wybór uproszczonego sprawozdania finansowego zależy od specyfiki respondenta. Sprawozdanie finansowe dla jednostek mikro deklarowali głównie przedsiębiorcy, a sprawozdanie finansowe dla jednostek małych było wskazywane najczęściej przez biegłych rewidentów. Z kolei uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostek innych wybierali przede wszystkim księgowi, podczas gdy uproszczone sprawozdanie finansowe jedynie dla jednostek małych wskazała połowa biegłych rewidentów. Sporządzanie pozostałych rodzajów uproszczonych sprawozdań finansowych zadeklarowała zdecydowana mniejszość księgowych, biegłych rewidentów oraz przedsiębiorców.

Księgowi i biegli rewidenci zostali poproszeni o podanie przyczyn niesporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych. Zagregowane wyniki tej części badania zaprezentowano w tabeli 10.

Tabela 10. Powody niesporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych – zagregowane wyniki

Powód niesporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	Liczba wskazań (N)			Odsetek respondentów (%)		
	księgowi	biegli rewidenci	przedsiębiorcy	księgowi	biegli rewidenci	przedsiębiorcy
Przekroczenie limitów określonych w ustawie o rachunkowości	145	178	28	44,2	51,6	28,0
Brak uproszczeń w prowadzeniu ksiąg rachunkowych	101	94	52	30,8	27,2	52,0
Brak zgody właścicieli	66	71	1	20,1	20,6	1,0
Zwiększone wymogi informacyjne**	43	48	13	13,1	13,9	13,0
Inne	7	6	6	2,1	1,7	6,0
Liczebność próby	328	345	250	-		
Wyniki testu chi-kwadrat (χ^2 *)	$\chi^2 = 91,52$ $df = 3$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 142,05$ $df = 3$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 68,06$ $df = 3$ $p < 0,001$			

* Test chi-kwadrat (χ^2) służący porównaniu częstości udzielanych odpowiedzi przez daną grupę respondentów w zakresie powodów niesporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych. W obliczeniach została pominięta kategoria „inne”.

** Zwiększone wymogi informacyjne dotyczą kierownictwa, właścicieli jednostki, rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 182].

Jak wynika z zebranych danych, najczęściej wskazywaną przyczyną niesporządzania uproszczonego sprawozdania finansowego przez 51,6% biegłych rewidentów oraz 44,2% księgowych było przekroczenie limitów określonych w ustawie o rachunkowości. Jednocześnie tylko 28% przedsiębiorców wskazało ten powód niesporządzania uproszczonego sprawozdania finansowego. Przekroczenie limitów określonych w ustawie o rachunkowości zdecydowanie częściej było deklarowane przez biegłych rewidentów niż przez księgowych i przedsiębiorców. Brak uproszczeń w prowadzeniu ksiąg rachunkowych był natomiast najczęściej wskazywanym powodem niesporządzania uproszczonego sprawozdania finansowego przez 52% przedsiębiorców, podczas gdy dla pozostałych respondentów (30,8% księgowych i 27,2% biegłych rewidentów) ta kwestia nie miała znaczenia przy podejmowaniu decyzji o sporządzeniu lub też nie uproszczonego sprawozdania finansowego. Różnice między odsetkiem wskazań tej przyczyny przez poszczególne grupy ankietowanych są istotne statystycznie ($\chi^2 = 22,20$; $df = 2$; $p < 0,001$), co oznacza, że przedsiębiorcy znacznie częściej niż inne grupy zawodowe wskazywali ten powód. Pozostałe przyczyny tej sytuacji, tj. brak zgody właścicieli oraz zwiększone wymogi informacyjne kierownictwa, właścicieli jednostki, rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego, były wymieniane przez zdecydowaną mniejszość populacji księgowych i biegłych rewidentów, a rodzaj odpowiedzi nie zależał od specyfiki respondenta. Inne powody zostały natomiast wskazane przez pojedyncze osoby udzielające odpowiedzi na to pytanie.

5.2. Uproszczenia a obowiązki związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych

Księgowi zostali poproszeni o udzielenie informacji, czy stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej wpłynęło ich zdaniem na zmniejszenie obowiązków związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych. Odpowiedzi na to pytanie zostały przedstawione w tabeli 11. Zaprezentowane w niej wyniki testu istotności dla wskaźnika struktury odpowiedzi „tak” i „nie” pozwalają stwierdzić, że zdecydowana większość księgowych w populacji (66%) jest zdania, że stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej nie przekłada się na ograniczenie obowiązków związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych. Prawie 37% księgowych nie miało zdania na ten temat, co może wskazywać na niestosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej w praktyce.

Tabela 11. Opinie księgowych na pytanie o wpływ stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zmniejszenie obowiązków związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych – zagregowane wyniki

Odpowiedź	Liczba wskazań (N)	Odsetek wskazań (%) [*] / (odsetek odpowiedzi „tak” i „nie”)
Tak	53	16,2/(34,4)
Nie	101	30,8/(65,6)

Odpowiedź	Liczba wskazań (N)	Odsetek wskazań (%) / (odsetek odpowiedzi „tak” i „nie”)
Nie mam zdania	121	36,9
Brak odpowiedzi	53	16,2
Liczebność grupy księgowych	328	–
Wynik testu chi-kwadrat (χ^2) (dla odpowiedzi „tak” i „nie”)	$\chi^2 = 18,75$ $df = 1$ $p < 0,001$	–

* W obliczeniach pominięto warianty „nie mam zdania” oraz „brak odpowiedzi”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 196].

Na podstawie zaprezentowanych zagregowanych wyników tej części badania można uznać, że niewielu księgowych dostrzega wpływ stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zmniejszenie obowiązków związanych z prowadzeniem ksiąg rachunkowych.

5.3. Użyteczność uproszczonych sprawozdań finansowych

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w tabeli 12 prawie 32% biegłych rewidentów oraz ponad 26% księgowych uznało informacje zawarte w uproszczonych sprawozdaniach finansowych dla jednostek mikro za niewystarczające dla kierownictwa, właścicieli jednostki, rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego do podejmowania decyzji dotyczących oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego. Biorąc za podstawę wyniki porównania częstości udzielanych odpowiedzi „tak” i „nie”, można uznać, że w przypadku jednostek mikro w opinii 64,2% księgowych i 63% biegłych rewidentów, a w przypadku jednostek małych zdaniem 63,9% księgowych i 62,8% biegłych rewidentów informacje zawarte w ich uproszczonych sprawozdaniach finansowych są niewystarczające do podejmowania takich decyzji.

Zakres informacyjny uproszczonego sprawozdania finansowego dla jednostek innych zdanem nieco ponad 11% biegłych rewidentów i zaledwie niespełna 7% księgowych jest wystarczający do podejmowania decyzji. Jako niewystarczający oceniła go natomiast zdecydowana większość księgowych (73,5%) oraz biegłych rewidentów (65,2%), przy czym specyfika respondenta (uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostki mikro: $\chi^2 = 0$; $df = 1$; $p = 0,957$, uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostki małej: $\chi^2 = 0,01$; $df = 1$; $p = 0,931$, inne uproszczenia: $\chi^2 = 1,17$; $df = 1$; $p = 0,279$) oraz rodzaj (dla jednostek mikro, małych i innych) uproszczonego sprawozdania finansowego (księgowi: $\chi^2 = 2,53$; $df = 2$; $p = 0,282$; biegli rewidenty: $\chi^2 = 0,18$; $df = 2$; $p = 0,913$) nie miały wpływu na udzielaną odpowiedź.

Z powyższego zestawienia wynika, że zdaniem zdecydowanej większości księgowych oraz biegłych rewidentów informacje zawarte w uproszczonych sprawozdaniach finansowych jednostek mikro, małych i innych są niewystarczające dla kierownictwa, właścicieli jednost-

ki, rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego do podejmowania decyzji dotyczących oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego.

Tabela 12. Wystarczalność informacji zaprezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych do podejmowania decyzji dotyczących oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego – zagregowane wyniki

Rodzaj uproszczonego sprawozdania finansowego		Wynik testu chi-kwadrat (χ^2) dla odpowiedzi „tak” i „nie” ($df = 1$)	Odsetek respondentów (%) / (odpowiedzi „tak” i „nie”)**			
			tak	nie	nie mam zdania	brak odpowiedzi
Dla jednostek mikro	księgowi	$\chi^2 = 12,84$ $p < 0,001$	14,6/(35,8)	26,2/(64,2)	34,2	25,0
	biegłi rewidenci	$\chi^2 = 15,56$ $p < 0,001$	18,6/(36,8)	31,9/(63,2)	23,8	25,8
Dla jednostek małych	księgowi	$\chi^2 = 12,22$ $p < 0,001$	14,6/(36,1)	25,9/(63,9)	36,0	23,5
	biegłi rewidenci	$\chi^2 = 20,29$ $p < 0,001$	23,5/(37,2)	39,7/(62,8)	22,3	14,5
Dla jednostek innych	księgowi	$\chi^2 = 19,92$ $p < 0,001$	6,7/(26,5)	18,6/(73,5)	42,1	32,6
	biegłi rewidenci	$\chi^2 = 11,61$ $p < 0,001$	11,3/(34,8)	21,2/(65,2)	30,7	36,8
Liczebność grupy księgowych			328			
Liczebność grupy biegłych rewidentów			345			

* W obliczeniach pominięto warianty „nie mam zdania” oraz „brak odpowiedzi”.

** Test chi-kwadrat (χ^2) służący porównaniu częstotliwości udzielania odpowiedzi „tak” i „nie”, dla wszystkich analiz testów w tej kolumnie $df = 1$.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 183].

Aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje na temat użyteczności uproszczonych sprawozdań finansowych, poproszono księgowych i biegłych rewidentów o podanie rodzajów brakujących w nich informacji, będących ich zdaniem niezbędnymi do podejmowania decyzji gospodarczych przez kierownictwo, właścicieli jednostki, radę nadzorczą lub inny organ nadzorujący. Na podstawie uzyskanych danych i przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że największe braki informacyjne zdaniem księgowych i biegłych rewidentów występują w sprawozdaniach finansowych dla jednostek mikro i małych. Co ciekawe, przepływy finansowe z każdego rodzaju działalności to typ informacji, którego brakuje we wszystkich rodzajach sprawozdań zdaniem przedstawicieli obu grup zawodowych. Syntetyczne podsumowanie wyników tej części badania przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zagregowane dane dotyczące rodzajów brakujących informacji w uproszczonych sprawozdaniach finansowych

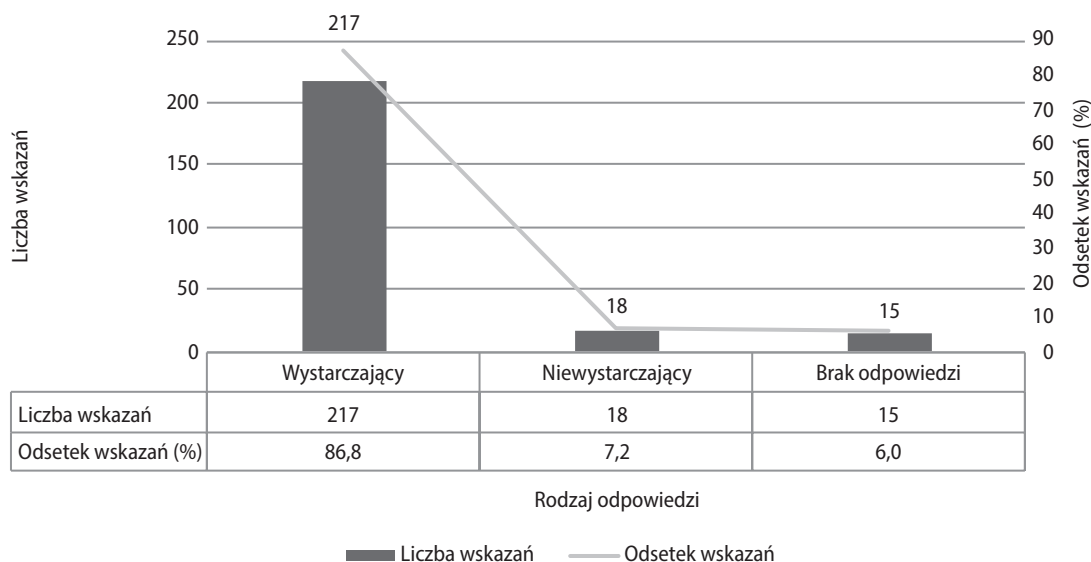
Rodzaj dodatkowych informacji	Odsetek respondentów (%)					
	jednostki mikro		jednostki małe		inne uproszczenia	
	księgowi	biegli rewidenci	księgowi	biegli rewidenci	księgowi	biegli rewidenci
Przychody ze sprzedaży w polskich złotych	32,6	31,8	29,4	32,1	–	–
Przychody ze sprzedaży w walutach obcych	29,1	20,0	29,4	29,2	–	–
Przychody ze sprzedaży towarów, materiałów, produktów	48,8	74,6	50,6	71,5	–	–
Przychody ze sprzedaży usług	37,2	67,3	38,8	63,5	–	–
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	47,7	72,7	–	–	–	–
Koszty usług obcych	54,7	76,4	–	–	–	–
Koszty wynagrodzeń brutto	45,4	70,0	–	–	–	–
Koszty ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń pracowniczych	43,0	69,1	–	–	–	–
Kwoty dotacji otrzymanych	33,7	48,2	–	–	–	–
Kwoty dotacji rozliczonych	29,1	40,9	–	–	–	–
Inne koszty prowadzenia działalności	12,8	10,0	29,4	32,1	3,3	2,7
Należności handlowe	45,4	63,6	–	–	–	–
Wiekowanie należności handlowych	58,1	68,2	–	–	–	–
Inne należności	33,7	43,6	–	–	–	–
Zobowiązania handlowe	41,9	60,9	–	–	–	–
Wiekowanie zobowiązań handlowych	46,5	56,4	–	–	–	–
Wiekowanie zapasów	38,4	56,4	–	–	–	–
Wartość transakcji z osobami wchodzącymi w skład organów zarządzających, nadzorujących i administrujących	26,7	41,8	–	–	–	–
Przepływy finansowe z każdego rodzaju działalności	58,1	47,3	63,5	65,7	73,8	77,0
Efektywna stopa podatku dochodowego	29,1	16,4	34,1	20,4	44,3	27,0
Saldo zobowiązań z tytułu leasingu z podziałem na okresy spłat (np. powyżej roku)	18,6	22,7	31,8	29,2	24,6	27,0
Kwoty kosztów pośrednich związane z niewykorzystaniem zdolności produkcyjnych	7,0	10,0	10,6	16,8	9,8	20,3
Wartości środków trwałych umarzanych jednorazowo w dacie oddania do użytkowania	20,9	21,8	25,9	30,7	19,7	33,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 186].

Ze struktury odpowiedzi uzyskanych od przedsiębiorców, zaprezentowanych na rysunku 3, na temat wystarczalności informacji prezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych wynika, że zdaniem 87% przedsiębiorców zakres prezentowanych w nich informacji jest wystarczający do podejmowania decyzji dotyczących oceny sytuacji majątkowej

i finansowej oraz wyniku finansowego. Wynik testu istotności ($\chi^2 = 509,65$; $df = 3$; $p < 0,001$) potwierdza statystyczną istotność otrzymanych danych, co pozwala stwierdzić, że zdaniem znacznej większości przedsiębiorców zakres informacyjny uproszczonych sprawozdań finansowych jest wystarczający do oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego.

Rysunek 3. Wystarczalność informacji prezentowanych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych w ocenie przedsiębiorców – struktura odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 189].

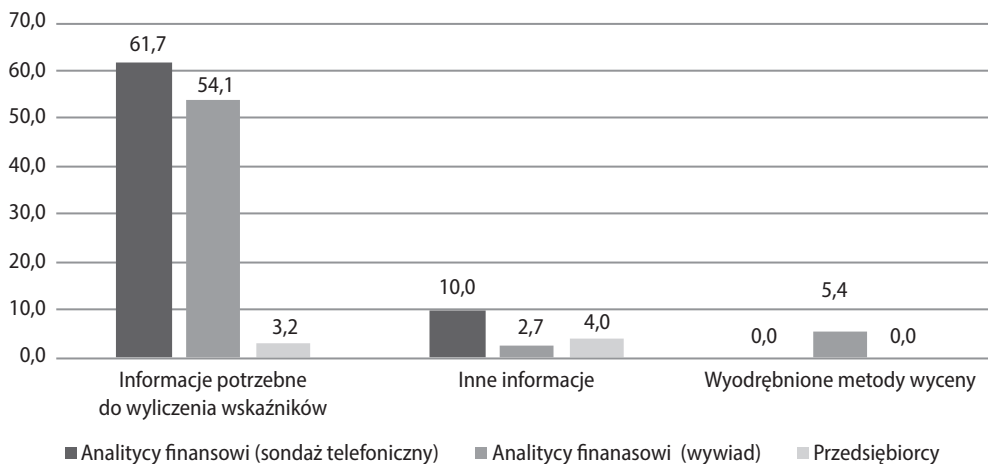
Większość analityków finansowych biorących udział w sondażu wskazywało jako niedoskonałość informacyjną uproszczonych sprawozdań finansowych brak informacji umożliwiających wyliczenie wskaźników finansowych. Struktura procentowa odpowiedzi na to pytanie została zaprezentowana na rysunku 4.

Brak informacji w uproszczonych sprawozdaniach finansowych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika rentowności kapitałów własnych bez przygotowania dodatkowych informacji wskazywali najczęściej analitycy finansowi podczas wywiadu oraz przedsiębiorcy. Z kolei zdaniem analityków finansowych biorących udział w sondażu telefonicznym wyliczenie wskaźnika płynności I stopnia oraz rentowności przychodów było niemożliwe na podstawie informacji pochodzących z uproszczonych sprawozdań finansowych. Prowadzi to do stwierdzenia, że uproszczone sprawozdania finansowe mogą zdaniem respondentów nie zaspokajać potrzeb informacyjnych ich użytkowników w zakresie podejmowania na ich podstawie decyzji gospodarczych.

Najczęściej wskazywanymi przez analityków finansowych w sondażu telefonicznym dodatkowymi informacjami wymaganymi od klientów w przypadku ubiegania się o finansowanie zewnętrzne (innymi niż te zaprezentowane w uproszczonym sprawozdaniu finansowym) są informacje dotyczące przychodów ze sprzedaży. Wszyscy analitycy finansowi

biorący udział w wywiadzie deklarowali, że wymagają dodatkowych informacji w zakresie specyfikacji zobowiązań krótkoterminowych, a niemal wszyscy – w zakresie szczegółowych informacji majątku obrotowego oraz zobowiązań długoterminowych. Analitycy finansowi wskazywali głównie na majątek obrotowy oraz zobowiązania krótko- i długoterminowe, podczas gdy zdecydowana mniejszość przedsiębiorców wybierała którekolwiek zawarte w ankiecie rodzaje informacji. Wyniki badania empirycznego zaprezentowano w tabeli 14.

Rysunek 4. Struktura procentowa informacji brakujących w uproszczonych sprawozdaniach finansowych w opinii analityków finansowych i przedsiębiorców (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 190].

Tabela 14. Informacje dodatkowe, inne niż te zaprezentowane w uproszczonym sprawozdaniu finansowym, wymagane w przypadku ubiegania się o finansowanie zewnętrzne – zagregowane wyniki

Wymagane dodatkowe informacje	Odsetek respondentów (%)		
	analitycy finansowi (sondaż telefoniczny)	analitycy finansowi (wywiad)	przedsiębiorcy
Przychody ze sprzedaży	49,2	21,8	6,8
Majątek obrotowy	30,8	96,9	3,6
Zobowiązania krótkoterminowe	30,0	100,0	6,0
Zobowiązania długoterminowe	28,3	96,9	6,4
Majątek trwały	21,7	25,0	3,6
Test niezależności chi-kwadrat (χ^2)	$\chi^2 = 23,18$ $df = 4$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 70,59$ $df = 4$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 4,87$ $df = 4$ $p < 0,303$

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 191].

Odsetek osób dostrzegających większą wartość użytkową uproszczonych sprawozdań finansowych jest stosunkowo niewielki wśród ankietowanych księgowych i biegłych

rewidentów i nie różnicuje wyraźnie obu grup. Biorąc za podstawę wyniki testu istotności dla wskaźnika struktury odpowiedzi „tak” i „nie”, można uznać, że zdecydowana większość księgowych i biegłych rewidentów w badanych populacjach była zdania, że **wartość użytkowa informacji finansowych w uproszczonych sprawozdaniach finansowych nie jest większa niż wartość użytkowa informacji w uproszczonym sprawozdaniu finansowym sprzed wprowadzenia zmian do ustawy o rachunkowości wraz z Ustawą 2014 i Ustawą 2015**. Ponad połowa ankietowanych księgowych i prawie połowa biegłych rewidentów nie miała natomiast zdania na temat wpływu zmian w ustawie o rachunkowości wynikających z wprowadzenia do polskiego prawa uproszczeń w sprawozdawczości finansowej, co może wskazywać na niestosowanie tego typu uproszczeń w praktyce. Zagregowane wyniki tej części badania przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Porównanie wartości użytkowej informacji w uproszczonym sprawozdaniu finansowym przed i po wprowadzeniu zmian Ustawą 2014 i Ustawą 2015

Odpowiedź	Odsetek respondentów (%) / (odsetek odpowiedzi „tak” i „nie”)			
	uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostek mikro i małych		uproszczone sprawozdanie finansowe dla jednostek innych	
	księgowi	biegli rewidenci	księgowy	biegły rewident
Tak	4,3/(15,7)	7,0/(16,4)	6,1/(21,5)	5,2/(18,0)
Nie	22,9/(84,3)	35,4/(83,6)	22,3/(78,5)	23,8/(82,0)
Nie mam zdania	55,5	46,1	60,1	53,6
Brak odpowiedzi	17,4	11,6	11,6	17,4
Wyniki testu chi-kwadrat (χ^2) porównującego odpowiedzi „tak” i „nie”	$\chi^2 = 46,80$ $df = 1$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 81,74$ $df = 1$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 33,88$ $df = 1$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 46,42$ $df = 1$ $p < 0,001$

* W obliczeniach pominięto warianty „nie mam zdania” oraz „brak odpowiedzi”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 192–194].

5.4. Uproszczenia w sprawozdawczości finansowej a zakres procedur badania

Biegli rewidenci zostali zapytani, czy stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej wpływa na zmniejszenie zakresu procedur badania. Zagregowane wyniki ankiety zostały zaprezentowane w tabeli 16.

Ponad połowa (52,2%) biegłych rewidentów była zdania, że stosowanie uproszczeń w sprawozdawczości finansowej nie wpływa na zmniejszenie procedur badania innych obszarów, a prawie 48,7% stwierdziło, że nie wpływa to na zmniejszenie zakresu procedur badania systemu rachunkowości. Zdecydowana mniejszość biegłych rewidentów uznała, że zakres procedur badania innych obszarów (13,6%) i systemu rachunkowości (7,8%) jest bardziej ograniczony w przypadku badania uproszczonego sprawozdania finansowego. Wyniki testu

istotności dla wskaźnika struktury potwierdzające statystyczną istotność z próby pozwalają stwierdzić, że odsetek biegłych rewidentów w populacji dostrzegających brak wpływu uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zmniejszenie zakresu procedur badania systemu rachunkowości oraz procedur badania innych obszarów wyraźnie przewyższa 50%, co oznacza, że w opinii zdecydowanej większości biegłych rewidentów brak jest wpływu stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zmniejszenie zakresu procedur badania wszystkich obszarów sprawozdania finansowego.

Tabela 16. Opinie respondentów na pytanie o wpływ stosowania uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zmniejszenie zakresu procedur badania – zagregowane wyniki

Rodzaj udzielonej odpowiedzi	Liczba wskazań (N)		Odsetek danych (%) (odpowiedzi „tak” i „nie”)*	
	procedury badania		procedury badania	
	system rachunkowości	inne obszary	system rachunkowości	inne obszary
Tak	27	47	7,8	13,6
Nie	168	180	48,7	52,2
Nie mam zdania	108	87	31,3	25,2
Brak odpowiedzi	42	31	12,2	9,0
Liczebność badanej grupy	345	345	–	–
Wyniki testów chi-kwadrat (χ^2)*	$\chi^2 = 140,19$ $df = 2$ $p < 0,001$	$\chi^2 = 127,72$ $df = 2$ $p < 0,001$	–	–

* W obliczeniach pominięto wariant „brak odpowiedzi”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zakrzewska [2022, s. 200].

Jak wynika z zaprezentowanych wyżej danych, prawie 78% biegłych rewidentów, których zdaniem uproszczenia wpłynęły na zmniejszenie zakresu badania systemu rachunkowości, nie podało uzasadnienia wyboru odpowiedzi twierdzącej. Pozostałe warianty zostały wskazane przez pojedyncze osoby. Również spośród respondentów niedostrzegających wpływu uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na zakres procedur badania prawie 68% nie podało uzasadnienia udzielonej odpowiedzi. Prawie 9% badanych stwierdziło natomiast, że bez względu na rodzaj sprawozdania finansowego procedury badania pozostają takie same. Pozostałe warianty były wskazywane przez pojedyncze osoby. Podsumowując, większość biegłych rewidentów nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie, co pozwala stwierdzić, że nie mają oni na ten temat zdania.

6. Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdzają, że uproszczone sprawozdania dla jednostek mikro i innych nie są powszechnie stosowane przez przedsiębiorstwa. Najczęściej wymienianym przez księgowych i biegłych rewidentów powodem niesporządzenia uproszczonego sprawozdania finansowego było przekroczenie limitów określonych w ustawie o rachunkowości, z kolei przedsiębiorcy wskazywali na brak uproszczeń w sposobie prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zdaniem zdecydowanej większości księgowych oraz biegłych rewidentów informacje finansowe zaprezentowane w uproszczonych sprawozdaniach finansowych nie są wystarczające dla kierownictwa, właścicieli jednostki, rady nadzorczej lub innego organu nadzorującego do oceny sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego, a największy niedobór informacji dotyczy uproszczonych sprawozdań finansowych dla jednostek mikro i małych. Najczęściej wymienianą brakującą informacją w uproszczonych sprawozdaniach finansowych jest rachunek przepływów pieniężnych, bez którego zdaniem respondentów niemożliwe jest przeprowadzenie rzetelnej oceny sytuacji finansowej i majątkowej jednostki. W opinii analityków finansowych niedoskonałością informacyjną uproszczonych sprawozdań finansowych jest brak informacji niezbędnych do oceny płynności finansowej jednostki. W tej sytuacji prezentowane informacje mogą okazać się niewystarczające do uzyskania finansowania zewnętrznego, a konieczność ich uzupełnienia będzie generować dodatkowe koszty.

Zdecydowana większość przedsiębiorców postrzega natomiast zakres informacyjny tych sprawozdań jako wystarczający do podejmowania decyzji gospodarczych. Może to wynikać z faktu, że przedsiębiorcy otrzymują informacje finansowe przygotowywane przez księgowych i nie mają świadomości, że pochodzą one nie z uproszczonych sprawozdań finansowych, lecz z ksiąg rachunkowych.

Bibliografia

Dokumenty prawne

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r., w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz. Urz. UE L 182).
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE L 330).

3. Krajowy Standard Badania 200 w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania 200 „Ogólne cele niezależnego biegłego rewidenta oraz przeprowadzanie badania zgodnie z międzynarodowymi standardami badania”, załącznik nr 1.1 do uchwały nr 3430/52a/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 21 marca 2019 r. zmieniony uchwałą nr 1107/15a/2020 KRBR z dnia 8 września 2020 r.
4. Krajowy Standard Badania 230 w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania 230 „Dokumentacja Badania”, załącznik nr 1.4 do uchwały nr 3430/52a/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 21 marca 2019 r. zmieniony uchwałą nr 1107/15a/2020 KRBR z dnia 8 września 2020 r.
5. Krajowy Standard Badania 700 (Z) w brzmieniu Międzynarodowego Standardu Badania 700 (Zmienionego) „Formułowanie opinii oraz sprawozdawczość na temat sprawozdania finansowego” (Zmieniony), załącznik nr 1.29 do uchwały nr 3430/52a/2019 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 21 marca 2019 r. zmieniony uchwałą nr 1107/15a/2020 KRBR z dnia 8 września 2020 r.
6. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (t.j. Dz.U. 2017 poz. 277 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2023 poz. 120).
8. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (Dz.U. 2014 poz. 1100).
9. Ustawa z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1333).
10. Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym (Dz.U. 2018 poz. 2244).

Wydawnictwa zwarte

1. Bąk, M. (2020). *Majątek niewidzialny przedsiębiorstwa z perspektywy rachunkowości. Model koncepcyjny majątku niewidzialnego*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
2. Błażyńska, J. (2015). *Użyteczność informacji finansowych sprawozdań finansowych*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
3. Brooking, A. (1999). *Corporate Memory, Strategies for Knowledge Memory*. London: Thompson Business Press.
4. Dobija, M. (2014). *Teoria rachunkowości podstawa nauk ekonomicznych*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
5. Fałowski, W. (2016). *Zmiany w ustawie o rachunkowości wynikające z źródlenia dyrektywy 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r.* Warszawa: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce – Zarząd Główny, Instytut Certyfikacji Zawodowej Księgowych.
6. Fałowski, W., Frenzel, M. (2017). *Aktualizacja krajowego i międzynarodowego prawa bilansowego*. Warszawa: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce – Zarząd Główny, Instytut Certyfikacji Zawodowej Księgowych.
7. Grudzewski, W., Hejduk, I. (2002). Kreowanie systemów zarządzania wiedzą podstawową dla osiągnięcia przewagi konkurencyjnej współczesnych przedsiębiorstw. W: *Przedsiębiorstwo przyszłości*, W. Grudzewski, I. Hejduk (red.). Warszawa: Difin.

8. IFAC (2018). *Guide to Using ISAs in the Audits of Small and Medium Sized Entities. Volume 1: Practical Guidance*. New York: International Federation of Accountants.
9. IFRS Foundation (2014). *Założenia koncepcyjne do MSSF*. Warszawa: Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.
10. Jarugowa, A., Martyniuk, T. (2009). *Komentarz do ustawy o rachunkowości. Rachunkowość – MSR/MSSF – podatki* (wyd. IV). Gdańsk: ODDK.
11. Kamela-Sowińska, A. (2006). Wprowadzenie. W: *Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych* (s. IX–XVIII), P. Gut (red.). Warszawa: C.H. Beck.
12. Karaszewski, R. (2005). *Zarządzanie jakością. Koncepcje, metody i narzędzia stosowane przez liderów światowego biznesu*. Toruń: Dom Organizatora.
13. Kolbusz, E. (1993). *Analiza potrzeb informacyjnych przedsiębiorstw. Podstawy metodologiczne*. Szczecin: Uniwersytet Szczeciński.
14. Krasodomska, J. (2014). *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości spółek*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
15. Łada, M. (2011). *Pomiar ekonomiczny zorientowany na relacje z klientami we współczesnej rachunkowości*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
16. Masztalerz, M. (2016). Cechy jakościowe informacji narracyjnych w sprawozdawczości finansowej. W: *Rachunkowość warta poznania. Współczesna rachunkowość – zagadnienia wybrane* (s. 175–184), A. Kamela-Sowińska (red.). Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
17. Matysek, A. (2010). Informacja ekonomiczna – pojęcie i rodzaje. W: *Biblioteki i ośrodki informacji – zbiory, pracownicy, użytkownicy* (s. 201–211), M. Jarczykova (red.). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
18. Micherda, B., Górka, Ł., Szulc, M. (2010). *Zarządcza interpretacja sprawozdania finansowego*. Warszawa: Difin.
19. OECD (1999). *The Future of the Global Economy, Towards a Long Boom?* Paris: OECD Publishing.
20. Pułaska-Turyńska, B. (2011). *Statystyka dla ekonomistów* (wyd. III zm.). Warszawa: Difin.
21. Rankin, M., Stanton, P., McGowan, S., Ferlauto, K., Tillin, M. (2012). *Contemporary Issues in Accounting*. Australia: Wiley and Sons.
22. Stefanowicz, B. (2010). *Informacja*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
23. Śnieżek, E., Piłacik, J. (2017). Szczególne obszary harmonizacji rachunkowości. W: *Wiele krajów – jedna rachunkowość. Przykład sprawozdawczości przepływów pieniężnych* (s. 11–33), E. Śnieżek, J. Piłacik, S. Doroba (red.). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
24. Śnieżek, E., Wiatr, M. (2011). *Raportowanie przepływów pieniężnych w kontekście zmian we współczesnej sprawozdawczości finansowej*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
25. Unold, J. (2004). Podstawy systemowego ujęcia informacji. W: *Informacja w społeczeństwie XXI wieku* (s. 397–399), A. Łapińska, E. Wędrowska (red.). Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.
26. Walińska, E. (2007). *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości. Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*. Kraków: Wolters Kluwer Polska.

27. Walińska, E. (2011). Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa w warunkach globalnego rynku. W: *Sprawozdanie finansowe według MSSF* (s. 19–22), J. Gad, A. Jurewicz, E. Walińska (red.). Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
28. Wielgórska-Leszczynska, J. (2012). Ocena wiarygodności przedsiębiorstwa w kontekście jakości danych w sprawozdaniach finansowych. W: *Audyty zewnętrzny sprawozdania finansowego a wiarygodność przedsiębiorstwa* (s. 404–408), H. Żukowska, W. Janik (red.). Lublin: Wydawnictwo KUL.
29. Zakrzewska, J. (2022). *Wpływ uproszczeń w sprawozdawczości finansowej na użyteczność informacji dla interesariuszy*, praca doktorska. Warszawa: Akademia Leona Koźmińskiego.
30. Zieniuk, P. (2019). *Wartości szacunkowe w teorii rachunkowości w praktyce spółek giełdowych*. Warszawa: Difin.

Artykuły naukowe

1. Bereźnicka, J., Błażyńska, J. (2016). Uproszczenia w sprawozdawczości finansowej jednostek mikro a ocena ich sytuacji finansowej, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 5(83)/2, s. 79–85.
2. Błażyńska, J. (2014). Informacja finansowa w społeczeństwie informacyjnym, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 69(827), s. 157–165.
3. Błażyńska, J. (2016). Jakość informacji o sytuacji finansowej jednostek gospodarczych, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne*, 284, s. 44–47.
4. Chluska, J. (2016). Uproszczenia rachunkowości jednostek mikro i małych – szanse i zagrożenia, *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 268, s. 65–72.
5. Chluska, J., Pfaff, J. (2019). Ryzyko badania uproszczonych sprawozdań finansowych małych jednostek, *Rozprawy i Studia*, 1094, s. 133–152.
6. Chorowska-Kasperlik, E. (2016). Sprawozdawczość finansowa spółki akcyjnej mikro i jej badanie, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne*, 300, s. 39–51.
7. Friedman, A.L., Miles, S. (2002). Developing Stakeholders Theory, *Journal of Management Studies*, 39, s. 1–21.
8. Gad, J. (2018). Rynek usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych notowanych na polskim rynku kapitałowym, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 97(153), s. 9–30.
9. Gierusz, J. (2015). Dylematy harmonizacji rachunkowości, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 82(138), s. 9–17.
10. Hasik, W. (2008). Jakość informacji sprawozdawczych w kontekście rachunkowości behawioralnej a praktyka gospodarcza, *Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu*, 1199, s. 21–23.
11. Hyblova, E. (2019). The Current Problems of Harmonization of Accounting for Small and Medium-Sized Enterprises, *Economic Research – Ekonomika Istraživanja*, 32, s. 605–618.
12. Ignatowski, R. (2012). Światowa harmonizacja rachunkowości w perspektywie teoretycznej, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 67(123), s. 33–53.

13. Kaczmarczyk, A. (2015). Sprawozdawczość finansowa jednostek mikro w aspekcie zasady wiernego i rzetelnego obrazu, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 388, s. 246–254.
14. Kędzior, M., Grabiński, K. (2018). Forma prezentacji informacji w sprawozdaniach finansowych a ich użyteczność – przegląd wybranych badań, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 2(974), s. 41–59.
15. Kuzior, A. (2015). Dyrektywa UE o rachunkowości a zmiany w ujawnianiu danych w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, *Studia Ekonomiczne*, 240, s. 142–152.
16. Lew, G. (2014). Walory informacyjne sprawozdania finansowego jednostek mikro, *Humanities and Social Science*, 19(4), s. 99–108.
17. Liang, P.J. (2001). Recognition: An Information Content Perspective, *Accounting Horizons*, 15, s. 223–242.
18. Mazurowska, M. (2014). Paradygmat homo oeconomicus a rachunkowość behawioralna, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 4(265), s. 11–101.
19. Nita, B. (2016). Teoria interesariuszy a informacja sprawozdawcza na przykładzie pryzmatu dokonań, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 87(143), s. 117–128.
20. Nowak, W. (2004). O pewnej możliwości ogólnej teorii rachunkowości. Artykuł dyskusyjny, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 24 (80), s. 104–125.
21. Nowak, E. (2015). Sprawozdawczość finansowa mikrojednostek w świetle regulacji rachunkowości, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 854(73), s. 1007–1015.
22. Nowak, E. (2016a). Pojemność informacyjna rachunku zysków i strat małych jednostek gospodarczych, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 442, s. 349–357.
23. Nowak, E. (2016b). Wpływ zasad i regulacji rachunkowości na zmiany w sprawozdawczości finansowej w Polsce, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1(79), s. 819–827.
24. Oyrzanowski, B. (1969). Ekonomiczne problemy jakości, *Ekonomista*, 2, s. 586.
25. Piecuch, T. (2013). Informacja w funkcjonowaniu współczesnych przedsiębiorstw, *Modern Management Review*, 20(4), s. 161–170.
26. Rówińska, M. (2016). Przydatność – podstawowa cecha informacji finansowej?, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2(2), s. 517–523.
27. Wójtowicz, T. (2015). Aspekty praktyczne użyteczności sprawozdań finansowych, *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 82(138), s. 167–180.

Materiały internetowe

1. GUS (2019). *Strona główna*, www.stat.gov.pl (dostęp: 15.09.2019).
2. Słownik języka polskiego PWN (2020). *To ciekawe*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/jakosc:2467307> (dostęp: 29.12.2020).

Simplified financial reports as perceived by selected stakeholders

Abstract

Financial reports are a basic source of knowledge on the activity of a business entity and its results, constituting an important form of communication between the entity and its stakeholders. As a result, the information disclosed in financial reports should take into account information needs of different stakeholder groups, who use it for financial decision making. The regulator has introduced limiting the range of information disclosed in financial reports, thus simplifying financial reporting.

The aim of the article is to present the influence of the range of information disclosed in simplified financial reports on perceiving the usefulness of such information by different stakeholder groups. There was an attempt made to answer the question whether the information included in simplified financial reports is sufficient to make operational and investment decisions by four stakeholder groups: accountants, auditors, financial analysts, entrepreneurs.

In the article the following was used: a critical review of the subject literature, legal acts, standards, publications, including the application of the systematic review method. The impact of simplifying financial reports on the usefulness of such information in the opinion of four stakeholder groups was studied with the use of indirect and direct questionnaire. The data from the empirical research were analyzed using the descriptive and mathematical statistics, induction, and reasoning.

It was concluded that simplified reporting for micro enterprises and others is not commonly used by companies. The reason for not using simplified reports was exceeding the limits stipulated in the bill on accounting (for accountants and auditors), and for entrepreneurs it was the lack of simplifications in bookkeeping. In the opinion of most accountants and auditors, financial information disclosed in simplified financial reports is insufficient for the management and owners of an entity, as well as for the supervisory bodies to assess its assets, its financial condition, its financial results, and, in particular, its financial liquidity.

Keywords: financial reporting directive 2013/34/UE, financial statement directive 2013/34/UE, EU financial accounting, financial report for a small entity, financial report for a micro entity
